Массе а мехкийн пролетареш, вIашагIкхета!

СЕРДАЛО

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГIАЛГIАЙ ОБКОМА, НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕН МИНИСТРИЙ СОВЕТЕН ОРГАН

«СВЕТ» ОРГАН ЧЕЧЕНО-ИНГУШСКОГО ОБКОМА КПСС, ВЕРХОВНОГО СОВЕТА И СОВЕТА МИНИСТРОВ ЧЕЧЕНО-ИНГУШСКОЙ АССР

Газет арадуьл 1923 шера дена ● ШИНАРА, 24 АПРЕЛЬ, 1979 ШУ. ● № 49 (6025). ● Мах 2 кепек.

Советски Союза къахьегамхой! ХIора балха моттиге лакхъе къахьегама овсарле, эффективность, дикал! Къовсам лоаттабе 1979 шера план, иттлагIча пятилетка заданеш кхоачашъяр духьа!

(КПСС ЦК ТIехьхамашцара).

КПСС ЦК ГЕНЕРАЛЬНИ СЕКРЕТАРА, СССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМА ПРЕДСЕДАТЕЛА н. Л. И. БРЕЖНЕВНА ЛЕНИНСКИ ПРЕМИ ЯЛАРАХ БОЛА

КПСС ЦК-ан СССР Министрий Советен СОЦАМ

КПСС Центральни Комитето СССР Министрий Советон СССР Министрий Советерча литература, искусства, архитектура даькъерча Ленински СССР Паччахьалкхен премешта йолча Комитето «ЗIамига лаьтта», «Юхадийдалар», «Целина» яхача книжкаех КПСС ЦК Генеральни секретара, СССР Лакхехьарча Совета Президиума Председатела н. Л. И. Брежневна Ленински преми хьожаяра хьакъехьарча предложенега а хьежа соцам бу:

Новкъоста Брежнев Леонид Ильича Ленински преми хьожае «ЗIамига лаьтта», «Юхадийдалар», «Целина» яхача книжкаех, кIаьд ца луш машара тIехьа къовсам лоаттабарах.

КПСС ЦЕНТРАЛЬНИ КОМИТЕТ — СССР МИНИСТРИЙ СОВЕТ

КПСС-о ЛАКХА АЙЯЬ ХЬУ ЛЕНИНСКИ БАЙРАКХ

В. И. Ленин ваь 109 шу дизара хетаяь Москве хиннача торжественни заседане новкъоста И. В. КАПИТОНОВА яь доклад

Новкъостий!

ХIора шера вай парте, советски халкъо, дерригача мехкашкарча къахьегамхоша шоай боча дешлургдоаца де санна деддаь белгалдоаккх Владимир Ильич Ленин ваь де. ХIьта тахан вай цIаьхка а воай уйлаш тIаерзаю наха юкъе эггара сийлахьа волчоа, цIанкха а йоаргIоацача цун идеашта, царна нийсбу вай воаш коммунизмагахьа боакха гIа.

Ленин ваьха а цо болх баь а за историеца ганнагIа дIа ме йода тIа-тIа къаьгагIа гу чадоал цун кхолламаш Iалашмате доккхий хилар а цар дукхе лоархIам а. Ленинца ювзаенна я марксизма дегIаира бIаргча зама. Кердача исторически хьалашка цо лорайнр Маркса Энгельса хьехама цIенал, цо принципиально лоархIамеча выводашцек открытешцен йIаьхий йир.

«Мах баь вергвоацаш дола Ленина карагIдаьннар сенах латт аьлча, белгалдаьккхад новкъоста Л. И. Брежнева, — цо латт вахаро уттадаьча эггара ирагIа долча хаттарашта цо жоп даларах. империализмана духьала, социальни къамани IотIакъама духьала, социалистически революци котъяккхарен коммунизм толарен тIехьа лоаттабеча къовсама эггара нийсагIа йола формаш белгалъярах».

Гениальни хьакъалхо, цо санна вор яхы воаца революци стратеги тактики хиннача Ленина кхыполчоа цхьаннена а ца хайнача тайпара ховш хиннад революциони теори вахаре кхоачашъе, цьха кхолламца из цхьана вIашагIтоха. Цо вIашагIа а елла, идейно а организационно а нийчъахй кердача тайпара йола пролетарски парти, болхлой класса гIулакха тIехьа цо лоаттабеча хьинарча къовсама керте эттар. Ленина парте хьалхлецна Сийлахь - йоккха Октябрьски социалистически революци йир, дуне тIа эггара хьалхара болхлойн ахархоий паччахьалкхе вIашагIъеллар. Иштта хьайилла адамлен исторе чухь керда зама — капитализмера социализмага доваре зама.

Ленинизма ютталоеца гIа боахаш я вай планете. тIа-тIа дукхагIа цIенача дег тIара цо хьаллоацараш пайна тIехьа бараш шийгахьа а боахаш. ТIа-тIа биззагIа хьабелладу цун революционни хувцамаш дара низ, кIоанга гуманизм, интернационализма маIан.

Боккъонча йола истало хилар СССР-е дегIаеннача социализма общество хьаьрах. Ленинизма байракха кIел керда вахар дуллаш да вокарашка долча социалистически мехкий халкъаш, даим чIоагIлуш я вай социалистически содружество.

Дунен халкъашта юкъера коммунистически, болхлой, къамаш - кортамукъален болам дегIаболабера Iалашмате йоккха дика влияни я а вай, хIанз а ю ленинизма идеяша. Еррига континенташта социальни а къамаш а маргIатонна тIехьарча, империализмана, колониализмана, расизмана духьаларча, демократически хувцамаш дара, лаьттан тIа машар хилийтарен из чIоагIбарак тIехьарча миллионаш болча къовсамхой дегаш уравттаду цар.

Ленин ваь 109 шу дизара советски халкъ цIьъадоагIа шийн кхоллама низаш теттаре тоаденна долаш. политически къахьегамен хьинар чIоагIа вIдениа долаш. КПСС XXV съездо белгалдаьраш, иттлагIча пятилетка планаш толаме кхоачашъергхиларах бIубенна долаш. Тохавах чакхъьйнача шийн авангарда — Коммунистически парте хьалхленца из бIубенна ленински цIекъагIа коммунизмага дода!

ХАЛКЪА ГIУЛАКХ ДАР — ЛЕНИНСКИ ПАРТЕ ЭГГАРА ДОККХАГIДОЛА ДЕКХАР

Новкъостий!

Шийн дерриг сийрда вахар, шийн еррига гений общество революциони эргаяккхара, болхлой класс, беррига къахьегамхой мукъбехара, адамлен сийрдача кхоаненца тIехьарча къовсама хетайнр Ленина. Из де Iоттайора цо вай парти, цунах гора цунна эггара доккхагIа дола цун декхар.

Советски Союза Коммунистически парте лоарзагIа ца йоалаш кхоачашду ленински васкеташ. Парти халкъа гIулакх деш я, цох дIакъастаргйолаш яц, цунна дохаргдоалача бузазманиа ювзаенна я. Цун беррига болх боарам боацаш чIоагIа халкъа гIулакх дара хетабаь ба. Коммунизмага дIахьалхашкахьа ме гIорт КПСС морально-политически сий лакхлу. советски обществана кулгалдун лостам телеи низ хилара цун лоархIам тIа-тIа биззагIа хьегучабоал. Вай халкъ хьамсарча ленински партена гонахьа айхха кхотаденна да, цунах боарам боацаш чIоагIа тешаш да, цун чурен арахьарен политика хьинаре хьаллоацаш да.

Цхьабаьнда, Леонид Ильич Брежнева белгал ма даьккхара, халкъа тешам — дукха хIама дIадехаш дола тешам. Цудухьа парте моллагIа решени, политике, организаторски идейно-кхетаме баларен балха тIа цо боаккха хIора гIа партен халкъен цхьоагIо ма а дукхагIа чIоагIъергйолаш, партех йола халкъа тешам дIахо йодача хала а бохьргбоацаш хургболаш хила [illegible].

Шийн политикага, шийн ставлга, балха гIулакхашна дилача КПСС, Ленина лийрххIача тайпара, халкъа парти я. Исторе тайп-тайпарча этапашка парте моллагIа декхараш кхоачашдой а къахьегамхой хьаштал массаза керттера хила а хиннад, хург а да, цо уж эггара лакхагIа уттаду.

Парти бIарг сийрда лекхаш хьеж кхоаненга, марксистско-ленински теорех творчески пайда эцара ларда тIа общественни дегIаахара перспективаш белгалъе, Iилман ларда тIа халкъа хьедол дIахьалхашкахьа ахаре невкъеш, наьха Iалашмате доккха хьинар сомадоаккх.

Парте XXIII, XXIV, XXV съездий, КПСС ЦК Пленумий решенешка, СССР кердача Конституце тIа хIанзарча этапе коммунизм хьалъяра тIехьа лоаттабеча къовсама теоре, стратеге, тактика овлаш тIара проблемаш кIоаргга нийсъяьй. Мехка ихела, халкъа вахара-хьала йоаххо ирца белгалдоалаш да уж документаш. Цар тIа утталь положенеш марксизма-ленинизма ганза доккха даькъа юкъедаьхар санна хIама да. Уж парте, дерригача халкъо чIоагIа хьатIеийцай. коммунизм хьалъяра Iалашмате доккхий декхараш толаме кхоачашдара новкъостал ду цар.

Iилман ларда тIа вIаштIехьбаьккха политически никъ лерригIа чакхбаккхаро Iалашду тоаенна яьннача социализма торонех кхы а биззагIа пайда эцилга, советски общества материальни духовнии низаш боарамагIа дегIаухилга, белгалдаь дехкIараш шеко йоацаш кхоачашделга вIаштIехьа доалийт. Цу даькъе керттера лоархIам Центральни Комитета, ЦК Политбюро, КПСС ЦК Генеральни секретара, СССР Лаккхехьарча Совета Президиума Председатела новкъоста Леонид Ильич Брежнева ба.

Сийлахь - йоккхача Ленина гIулакх дахьа ма доагIара дIахо кхухьаш долчо, дунен коммунистически болхлойн болама гIоравьннача деятела Леонид Ильич Брежнева Iалашмате доккха даькъа юкъеккхь парте генеральни никъ, цун чурен арахьарен политика белгалъестен чакхйоаккхачен. Неггахьа мара нийслуш доаца хургдар Iилман ларда тIа хьалкхагIа ховш хиларах, общественни явленей маIан кIоаргга кхетаде ховш хиларах цо ленински хьисане хьаькъал долаш гаьнардар гуш къестаду практико уттаду дехкараш. Массане а къоабалдаь тIаийцад тоаенна яьннача социализма сагогагIа йола лоархIамегIара проблемаш къоастаеча, вай политически система эргаьккха тоаеча, нерда саг хьанхоллача, партийни строительства лоархIаме дешаш къестадеча цунна карагIдаьннар.

Доккха дог, лакха принципаш, бохалургбоацд лоIам бола саг хиларех тарра новкъост Л. И. Брежнев дувцилга йоацаш дика йовзаш ва нах кхотабарен цар дегаш уравттадарея искусство. Юкъарчал доацаш цо воадействи е еш парте хьахинал нахах бола тешам принципальни дIадехарашца тардеш дола барт белча коллективни балха унахцIени хьал. Вай общества дерригача вахара дикагIча тайпара пайда боал цунах.

Халкъа дикай духьа, коммунизми дунен тIа машари толийтар духьа кIаьд ца луш къахьегарах советски наха, дерригача прогрессивни адамаша чIоагIа сий а ду, дукха а веза Леонид Ильич!

Новкъостий! Парте еррига политика — ленинизм вахаре чакхъяккхар. Цунна чудоагIа халкъа сагогагIа дола хьешташ кхоачашдар, общественни дегIаахара объективни дIадехараш къестадар. Къахьегамхой вахара материальни культурни боарам цахаддаш лакхбелга цун керттера де лерхIар массаза хила а хиннад, долаш а да.

Эггара хьалха цунна тIаерзаль я парто кийчъаь экономически стратеги. Из кхоачаш а еш, КПСС-о планагIа къестаду коммунизма материально - технически база хьалра дехкараш, вай Даьхен экономически обороннийн низ чIоагIбелга, цун къаман гензаш вIсамйоахилга Iалашду.

Производства эффективности балха дикалн лакхъяра тIаберзабаь никъ чакхбоах парте, къахьегама овсарле лакхъяро. Къахьегама хьалаш овлангара деш тоадаран аттача дахаран эша керттера хIама а лерхIаш Iилма - технически прогресс сихье гIерт. Из деча хана чIоагIа терхам тIабохийт боаккхаш - боаккхаш социалистически къахьегам коммунистически къахьегамга баккхара материальни ларда йола автоматизаци комплексни механизаци яра.

Технически прогрессо, капитализме санна вай обществе хьабе болх боацача ца кхоачавелга, болх бе могаш мел бараш хьабе болх хулийтилга белгалдаккхар лоархIаме да.

Овлая тIара социально-экономически проблемаш къоастаяра тIаерзаль я КПСС ЦК мартовски (1965 шера) Пленумера хьайолаенна йола парте хIанзара аграрни политика. Из дегIа а йоалаяьй, кIоаргга яшка я яьшхай парте лоархIамегIа долча документаш тIа, новкъоста Л. И. Брежнева балхаш тIа.

Из дIахо кийчъяран чакхъяккхаран керда лоархIаме этап я КПСС ЦК июльски (1978 шера) Пленум. Iоаль опыти карагIдаьннараш териалдеш белгал а я кхоачашъеш я юрта боахама дерриг доакъош массе а оагIорахьара дегIадоаладарен цар эффективность лакхъярен шерра программа.

Цун керттера де лерхIар — мохк продовольствецен юртбоахам бийдалцен тешшаме Iалашбелга кхоачашдар, халкъа вахара хьал дIахо тоадар, городен юртен вахара материальни культурни хьалаш гаргадигар.

ХIанзара аграрни политика — тоаенна яьннача социализма хан-юкъагIа ленински кооперативни план дIахо яхьари творчески дегIайоалаяри. Вай парте дIахо йодача хана а лерригIен тIатеIIан чакхйоахаргъя из!

КПСС-о цахаддаш йоаккхо ю вай Даьхен Iалашмате доккхий Iалама кхоачамаш халкъа пайда бе оттадара. Парте инициативагIа Малхбузеии Малхбоалени СибиргIен, Къилбаседен а ГаьнарчIа Малхбоален а. Россе Нечер-

(Кхиставалар 2-ча агIо тIа).

Хьинаре къахьегарца

белгалдаьккхаб Нохч-ГIалгIайчен къахьегамхоша ленински коммунистически субботник.

ЦIЕЙ ХЬИСАПЕ...

ДIадахача шоатдийнахьа IуйрIийна ворхIлагIчох ах сахьат доалаш мара латтанар «Автоспецоборудование» яхача опытно - экспериментальни заводе къахьега болхлой хьагулбала болабеннача хана. Уж предприятена гаргагIа хьатIа ме кхоач чIоагIагIа екар цу дийнахьа тIехдика къахьега лаьрхIа бонча наьха дегаш кхы а айдеш йола ашараш.

Цар гIадбахар кхы а совдоаккхаш дола хIама хилар уж завода адане чу баьлча. В. И. Ленина бюста уллув лаьттача кулгалхоша лоаца а боаккхаш, цар коллективно шефство лоаттача № 41 йолча юкъерча школера баьхача пионераша хIаранета зезай букет дIалора, маIача наха наьха тIа цIе бахташ дехкар, хIаьта кхалнаьха кертош тIа — косынкаш техкар. Цу дерриге а дукхача хана дешлургдоацаш дага доатторгда царна из ди.

Гуш дар коллективе цу денга кхачалехьа, хьалхе лерггIа уйла а яь, дика кийчо яь хиннилга.

— Коммунистически субботника лоархIамах лаьца еррига завода цехашка, службашка къамаьлаш деш хиннаб тха идеологически балха бIухой, хIаьта селхан цага массанахьа а цунна хетаь митингаш чакхъяьхар, — яхаш дувц партнома секретара Ковчанова Людмила Васильевнас. — Из бахьан долаш дукхача къаьст-къаьстача болхлоша, бIаргчача коллективаша лакха къахьегама овсарле йолаш 21 апреле болх бергба, аьнна социалистически дехкараш тIаийцар.

ХIаьта цхьабараш из де хьетIаккхачалехьа субботника чотагIа къахьегаш хилар. Комсомольски организаце секретара Спесивцев Александра хьалха станочникаш хиннача хIаьта хIанз инженерно - технически балхаш кхоачашдеш болчен наьхах бригаде вIашагIа а теха, шоллагIча смене в утташ цехашка балхаш деш хилар.

Субботник заводе ворхI сахьат даьлча дIадоладелар. 400 саг шоай балха моттигашка къахьегаш, хIаьта 430 завода кое, цун гонахьара территори цIенъяь тоеш, гаьнаш дIайогIаш хилар.

Шоашкара хьоакхами цIанкха ца хиннача тайпара лакха къахьегама овсарлен гойташ къахьийгар № 3 йолча механически цехерча Гечбаев Юрий Магометовича керте латтача комсомольско-кагирхой бригадо. Цар дош дешадар цу дийнахьа пятилетка фонде 180 сом ахча дIалургда аьнна, хIаьта дехкар 200 сом хилар.

Иштта дика кайовлаш болх бир «цIеча шоатдийнахьа» тормозной барабаний цехо а. Дегалов Владимир Трофимовича кулгалдеча цу коллективо шоаш гIоийла дехкар а 126,7 процента кхоачашдир.

Камаьхала йоалаш чакхдаьккхар из ди ремонтно - гIишлошъеча участка коллективо а. Шоаш лийрхIар шийтта сахьат доалаш даь а баьнна, яхы тIа болх беш хиннача цар шоай дехкараш цхьан ахаззен тIехкхоачадар.

Цу дерригеа а йиш цхьайтар заводига 26 эзар сома мехьа продукци арахецийта, пятилетка фонде 2400 сом ахча дIадахийта.

Из ди чакхдоалаш эггара дикагIа къахьийтача 50 сага памятни совгIаташи Сийлен грамоташ елар завода администраце, партийни, профсоюзни, комсомольски организаценa.

С. ШАБИЕВ.

ГIОЗДАЬННАЧА ДЕГАЦА

ФуннагIа дика хIама да аьнна кагирхой гулбенача моттиге Iалашмате дос гIоздоалаш санъердаме хул. Иштта дар Нохч - ГIалгIай паччахьалкхен университета студенташ дихача шоатдийнахьа хиннача коммунистически субботнике вIашагIкхийттача хана а.

Iуйрийна 7 сахьат даьлнад. Университета массайолча оагIорахьара тIаух къахьега кийчбенна кагирхой. Цар тIадувхача тайп - тайпарча баразкъаша къоарзъяьй университета хьалхашкара майда. Хьахов доаха яллеш, лекаца амараш, тайп-тайпара кагирхой бегаш.

БархI сахьат доаллаш шошоай моттиге къахьега хIаоатт кафедраш, факультеташ, курсаш, студентий группаш.

Сийлахьча баьчча В. И. Ленина цIерагIча улица тIа лостам бе оатт филологически экономически факультетий 300 студент. Объездная яха улица цIеньеш ва хургвола 300 математика биологи. Чукотская яха улица цхьалха йоаккхаш 100 биолог ва.

В. И. Ленина цIерагIча Грозненски мехкдаьтта чакхдоахача заводе хьалъеш латтача ЭЛОУ-АВТ яхача установке къахьегаш я 80 гIишлонхо - студент юкъевоагIаш йола ши отряд. ХIаьта вожаш университета гонахьара моттигаш, общежитеш, дешара корпусаш цIенъеш, лостам беш, нерда гаьнаш дIайогIаш, гаьнашта кIир тохаш, кхыдола балхаш деш ба. Хьинаре къахьегаш чакхдаьккхар из деза цIей Нохч - ГIалгIайчен столичерча студенташа.

Иштта хьинаре къахьегаш бар цу дийнахьа академика М. Д. Миллионщикова цIерагIча мехкдаьтта институтен кхыйолча дешара заведенейн студенташ а.

Бек АБАДИЕВ.

ШОАЙ ДЕША ДАЙ ХИЛАР

Ленински коммунистически субботник долча дийнахьа IуйрIийна бархIлагIчох ах сахьат доалача хана Грозненски «Электроприбор» заводе массе оагIорахьара хьаухаш бар укхаза къахьегаш бола болхлой, инженерно - технически болхлой, гIуллакхера нах. Велаш, дегаш гIоздаьнна болаш, шоайла къахьегама цIей даькъала дувцаш ба уж. Лоацаш музыка а йолаш безаме тIаэц коммунистически субботнике даькъа лаца боагIараш. «Хьинаречa къахьегамца белгалдоаккхаргда ленински коммунистически субботник», «Тха деша я тIехьабусараш боацаш бергба болх!» яха плакаташ да завода воа наIарашна хьалтеха доахкаш. БархIлагIчох ах сахьат даьлча къахьегама вахте дIаэттар цхьоалагIча смене болх беш бараш.

Предприяте инженерно-технически болхлой, гIуллакхера нах, къахьегама вахте латташ боацараш IуйрIийна ийслагIча сахьатах тхьо минут йоалача хана вIашагIкхийтар завода административно - бытовой корпуса хьалхашка. Цар къахьегама цIей даькъала дувцаш лоацца къамаьл дир предприяте парткома секретара Бритиков Валерий Александровича. Цул тIехьагIа хьалхе а белгалъяьхача участкашка лостам беча дIа-юха векъавелар цу балха тIа даькъа лоацаш вола 953 саг. Къахьегама цIей долча укхаза веррига а даькъа лоацаш вар 2040 болхлой завода шефал деча школера 140 дешархой. Царех 1227 болхло шоай массазарча балха моттигашка къахьегаш хилар.

Кхыча денощкарчул хьинарегIа къахьийтар завода болхлоша 21 апреле. Цар арахийтар 7 электрофотографически аппарат, 30 цилиндр, шарикови авторучкай 10 эзар комплект, 2340 соме мехьа халкъа эша тоъараш. Еррига а завода коллективо арахийцар 40 эзар совгIа сома мехьа пайдени продукци яр. ИттлагIча пятилетка фонде 3500 сом ахча хьоахадаьд, цох 75 процент китайски агрессех чIоагIа зе даьннача Вьетнама Демократически Республикена дIадахийта чIоагIа раьза хилар ленински коммунистически субботнике даькъа лоацаш хиннараш.

Предприяте кое, гонахьара моттигаш, наьхаш цIендаь ца Iеш, лостам беш хиннараша дика тоайир. Автурера шоай салоIа зона. «Автотрест» яхача маршрутни автобусаш сецача моттиге пассажирашта лаьрхIа кхоале хьалийр. Старопромысловски района гойтара агитацена лаьрхIа стена кийчйир.

Б. КОСТОЕВ.

В. И. Ленина цIерагIча улицагIа машиннаькъахошта лаьрхIа 120 квартира йола яйсаза вIаштIарадаь цIенош хьаллеш я Нохч-ГIалгIай гIишлошъеча управлене СМУ-8 шоллагIча гIишлон участка коллектив. 80 гаргга гIишлонхо ва укхаза къахьегаш.

СУРТАШ ТIА: хьинарерча къахьегамца коммунистически субботник чакхдаккхарах лаьца гIишлонхой митинге къамаьл деш ва СМУ-8 керттера инженер П. В. Иванов, керда хьалъеча гIишлошта гонахьа, Ленина цIерагIча улицагIа лостам беш ба университета студенташ.

И. ПЛИЕВА суртащ.

КПСС-о ЛАКХА АЙЯЬ ХЬУ ЛЕНИНСКИ БАЙРАКХ

(Чаккхедалар. Доладалар 1-ча агӀо тӀа).

новенки зона гаьнташ карагӀдаьяхарех хӀама хьакхолла ишан дегӀадоаладарен Ӏалашмате йоккхий комплексни программаш кийчъяьй. Уж кхоачашъяр алхха боккха халкъбоахама лоархӀам хинна ца Ӏеш, доккха социальни маӀан долаш а да.

Социалистически экономика дегӀаьяхача торонех карагӀдаьннарех ког гӀортолга а еш, партен пачхьалкхенои КПСС XXIV-чеи XXV-чеи съездий решенешка хьежжа дерригa а ду халкъа вахаре хьал-торо тоаяра. ХӀаьта хӀара дешала, хӀара советски саго из долчча тайшара хоалу.

ИйсалагӀчеи итталагӀчеи пятилеткай шерашка мехка дерригача истори чуть эггара йоккхагӀа йола социальни мероприятеш чакхъяьхай. ДукхагӀа болча бохлоштеи гӀуллакхерча налан алапаш тӀатехад, лакхденнад колхозхошта къахьегамах доагӀар, дикка шераьхьй потреблене общественни фондаш. Из бахьан долаш хӀара сага лаьрхӀача реальни доходаш 37 процент лакхъеннай.

90 миллион гаргга саг, вешта аьлча мехка бахача дакъ кхоалагӀа дакъа бараш кердача квартирашка баха хайшаб е шоай чуӀеча цӀеной хьалаш тоадаьд. Халкъа эша товараш дукхагӀа аракец, шерлу цар ассортимент. ДӀахо дегӀайоагӀа торговлии бахача наха бытовой гӀулакх делтен.

ЭргайоалаШ тоалуш йоагӀа халкъа образовани улахцӀено лоралеч, кердача лакхаленашка доалаш айлуш доагӀа вай Ӏилмеи социалистически культурен. Боккха социальни лоархӀам болаш хӀама да кагирхошта массамена юкъера образовани лулга чакхдоаккхаш хилар. Верий ушхцӀеноия цара кхетам баларен кхы а чӀоагӀагӀа йоахо ер дӀахьу вай мехка дукеи халкъашта юкъера бера шу.

Ишта гӀулакхаца кхоачашдеш да парте программии лозунг: «Дерригa а сага духьа, дерригa а сага вахар тоадаре!».

Вай общества, берригача советски наьхъ вахара Ӏалашмате йоккха влияни ю парте ленински къаман политико. Советски республикай экономикеи культурен массе оагӀорахьара дегӀайоалаелга, вемарешха вӀашик цхьана гӀуллакхаш леладелга, вӀашк гӀо делга, дерригa къамаш народностий вӀашка гарга довлга — ишта да цунах хьегуш дола, боккъонца аьлча исторически дола хьахинкараш.

Болхлой класса, ахархой, интеллигенце чӀоагӀача союза, мехка къамаштеи народностиштеи юкъе дегӀадоагӀача доттагӀала лардa тӀа кӀоаргӀу вай общества социальни цӀаӀл, наьха керда исторически общность а хулаш советски халкъа консолидаци хулаш йоагӀа.

Новкъостий! Шийн берригача дукхача тайпарча политически, организаторски, идеологически балхаца парте чӀоагӀа воздействи ю лу процессашта. Цу цхьан хаипа из ше а хадданза дегӀаьх чӀоагӀлу. ВӀаькагӀа хул керда политически опыт Ӏоалрца. ХӀана вай парти низ бола, лоӀами гӀулакхаши цӀаӀаш хиларца айхха кхотадеина дола, вурийтта миллион гаргга болча коммунистий эскар да!

Шийн сийга лакха лоаттадар духьа КПСС-о кӀаьд ца луш айду партийни мугӀарий хьинар, эргадоахаш тоаду парте чура вахар, общественни кулгалдера формаши методаши.

КПСС, тоъенна къинача социализма хьалашка, шийн чулоацамга диллача болхлой класса парти йолаш ма а юсаш, дегӀайоагӀа дерригача халкъа парти санна. Шийн дерригача оалашица кӀоаргга халкъа юкъе йода из, хаддаза цунгара хьаьйду керда низаш. ЧӀоагӀлуш доагӀача дукхача къахьегамхошацара-парте бувзамаш, бахача наьха тайп-тайпарча слоишта юкъе айлуш латтача цуй сийвоп влияни хоадам болаш хьагойт партийни мугӀараш дегӀадоагӀаш а тоалуш а латташ хилар.

Алхха XXV съезд хиначул тӀехьагӀа цун мугӀарашта юкъе вахав цхьа миллионни ийс бӀаь эзари гаргга саг. ХӀаьта керда парте бахарех 59 процент бараш — уж хьалха латта болхлой. ТӀехь-тӀехьагӀа дукхагӀа боагӀа партена юкъе колхозни ахархоех, халкъа интеллигенцех, кхалнахах, кагирхоех дикагӀбола викалаш.

КПСС творчески торонаш, организационни низ дуккхаза бебалу цун берригa болх ленински нормайи принципий чӀоагӀача лардa тӀа латташ хилар бахьан долаш. Уж чӀоагӀъярах дегӀайоалярах къаьстта боккха лоархӀам болаш хилар укх шера шийтта шу дузаш йола КПСС ЦК октябрьски (1964 шера) Пленум.

КПСС ЦК октябрьски Пленума, XXIII, XXIV, XXV съездий решенеи воздействегӀа кхы а чӀоагӀагӀа хьатучабоал партийни вахара ленински нормайи кулгалдера принципий боккха низ. ДеррагӀа демократически централизм леладаро, парте чура демократи йоаржаяро коммунистаи лакха саккетами болаши дисциплина йолаши хилар, парте политикаи решенеши кийчъеча а практически кхоачашъеча а цар хьинаре дакъа лацар Ӏалашду.

Из къаьстта дика хьахьехар дукха ха йоацаш парте отчеташи хоржамаши хиннача хана. Уж чакхдаьлар ворта болаш, шерра нах дух тӀабоахаш, доагӀар чӀоагӀа хьадехаш, принципиальни критикеи самокритикеи йолаш.

Отчетно-хоржамий собранешкеи конференцешкеи къаьгга йьахьеккхар парте чура гӀулакхий боккъонца йола демократизм, боахам, культура, пачхьалкхе хьалъяра ерригача участникашарга гӀулакхашта хьалхара партийни организацей, коммунистий бехктоахам лакхбенна хилар, белгалдир КПСС XXV съезда решенеши установкаши, пятилетка заданеш кхоачашъяре хоадам болаш дола дехкараш.

Цу лоархӀамеча политически кампанегӀа парте ерригa эсньяш чакхъяьлар кхы а чӀоагӀагӀа кийчъенна, кхы а боккхагӀа низ болаш бола бе могаргдолаши. ДегӀабенаб производстверси общественно-политически вахарен коммунистий авангардии лоархӀам. Отчетаниш хоржамаши цӀамца а хьахьехар вай парте йоахаргйоаши цхьоагӀо, ленински Центральни Комитета гонахьа из айхха кхотаенна хилар.

Мах бац вергоаца вай рузкъа а чӀоагӀагӀа дола гера а да ленингара хьайоагӀа балха стиль — творчески, шийн чулоацамга диллача кӀоаргга демократически йола стиль. Из дика дӀачӀоагӀъеннай партеца. Чухьа дӀаьта коммунизм хьалъяра тӀехьа лоаттабеча къовсама хьаштта дика гӀулакх ден а я.

Ленински стиль боккъонца йола образец я КПСС Центральни Комитета, Леонид Ильич Брежнев верте волча ЦК Политбюро болх. Из боккъонца ленински хьисапе болх миште бе беза, Ӏилман наькъаца, дерригача халкъа хьашташка хьежжа коммунизм хьалъяра дерригa дехкараш миште къестаде деза гойташ бола Ӏалашмате дика хьожам ба.

Советски Союза Коммунистически парте сийленца кхоачашду халкъа хьалхашкара шийн исторически дехкар, шийх бӀаьна тешаш, хӀанц аьлча, ленинизма идеяш цо лерригӀа кхоачашъеш.

НАЬХА ДИЙНА КХОЛЛАМ — КОММУНИЗМ ХЬАЛЪЯРА КЕРТТЕРА ФАКТОР

Новкъостий!

Халкъ — истори хьадер, керда общество хьалъер — из цун кулгий, хьинара, хьаькъала гӀулакх хилара хьакъсьярха марксистско-ленински положенегара хувца да луш хьайоагӀа КПСС.

Парти масса а хинна къахьегамхой вӀаштӀехьбахка, до лерхӀараш кхоачашдара цар низаш тӀадерзаде, хӀама хьакхолларгахьа хьожаде хоаш. Цо уттаду деккараши лозунгаши дукхача наха шоай гӀулакх санна тӀаэц, толаме кхоачашду.

Социализм хьалъяра ленински планага хьежжа СССР къахьегамхоша парте хьалхленца мехка индустриализаци, юрта боахама коллективизаци, культурни революци елга чакхдаьккхад, хӀаьта вай Даьхе дунеи прогресса хьалхарча доазонашка а кхоачаьй.

Мел боккха ба наьха сакхетамеча кхоллама низ, мел тамашийна хӀамаш де могаргдолаш ба уж, сийлахь йоккхача идеяна цар дегаш уреуттадеча, ленински партено вӀаштӀехьбоахаши шийна тӀехьа бугаши болча хана къаьгга а тешавеш а хьахьекха да «ЗӀамига Лаьтта», «Юхаметтаоттар», «Целина» яхача новкъоста Л. И. Брежнева Ӏалашмате дикача произведенеш тӀа. Уж книжкаш боккха идейни эмоциональни чулоацам болаш да, хар тӀа мел ядаьчо нах хьалхьоабу вай юкъарча гӀулакха дерригa низаш дӀалуш къахьегара.

Новкъостий! Укх шера 50 шу дуз СССР халкъа боахам дегӀабоалабара эггара хьалхара ихе шера плак тӀаийцача хана дехь. Цунна юкъе а йихьай дегӀа а яьккхай социалистически экономикина планировани ярен Ӏилмаш наькъаца кулгаладерен ленински идеяши принципаши.

Эггара хьалхара пятилеткашка вахар революционно эргадаьккха хувцара, экономически дегӀаахара лакхача боарама, болхлой класса, дерригача вай халкъа къахьегама турпалале символ а хинна дӀаэттар. Цо хьайийлар царех хӀараяр экономически, Ӏалма-технически, социальни прогресса лакхаленашка урагӀа ахара дагӀа санна йола советски пятилеткай сий дола плейда.

Пятилеткагара пятилеткага долхаш кхы а динагӀа пайда эц боахама социалистически системе йолаш йолча Ӏалашмате йоккхийта торонех, вай сурол йоккхийча созленех.

Парте кулгал а деш кийчъеча ихе шера кланашка Ӏалашду халкъа боахам тӀехь-тӀехьагӀа динамично дегӀабоалабелга, наьха кхоллам вӀаштӀехьбиккара юкъиг дӀайолаелга, хӀаьта коммунизм хьалъяра дехкараш кхоачашде къахьегамхой оарцагӀбахара йола низ бола средство а я из. Пятилетки шерашка болхлой классо, колхозни ахархоша, советски интеллигенце чӀоагӀа хьинар айдаь къахьегар бахьан долаш хьадаьд Ӏалашмате доккхий, хӀама хьакхолла низаш, хьалха латта Ӏилмеи культурен, боккха гӀа баьккхаб халкъа вахара хьал дӀахо тоадара даькъе. Цо къаьгга хьахьокх хӀама эргадаьккха хувцаш бола ленинизма сийлахь-боккха низ!

БӀубенна дегӀайоагӀача вай экономика долча тайпара хьалхьокх эггара хьалхара пятилетка йолаелча дехз 68-аза къаман доход дегӀаяр. Халкъа боахама керттера производственни фондаш 34-аза дегӀаьхкай. Хьалхьйй эзараш керда предприятеш, тахан мехка индустриальни сибат хьагойташ йола йоккхий территориально-производственни комплексаш вӀашагӀъехкай.

ХӀанз вайцига алхха цхьан шера арахец эггара хьалхарча бӀарчача пятилеткагӀа хецаш хинначул 20-аза дукхагӀа промышленни продукци. Нагахь санна хьалхара пятилетка йоалуче хана Советски Союз промышленни производства боарамга диллача европейски хӀара болхача мехкаш тӀехьа юсаш хиннаьле, хӀанз Малхбузен Европера ерригача пачхьалкхенел тӀехьвеннай. 1928 шерашца нийсдича юртбоахама продукци йоаккхилга 3,4-аза лакхденнад.

Вай экономика чӀоагӀа дегӀайоагӀаш хиларца белгалйоалаш я КПСС XXV съезд хиначул тӀехьагӀара юкъ. ИтталагӀча пятилетка яхаь шера 80 миллиард сома маьха промышленни продукци тӀаихийтай. Из хул юкъера лаьрхӀача поволтьчеи итталагӀа шераш юкъе кхаьчача хана хӀара шера йоакхаш хилар миссел.

Дика сиздеенад юрта боахам дегӀабоагӀилга. ДӀадалача шера юртарча къахьегамхоша, дерригача советски халкъо чӀоагӀа низ тӀабахийта къахьегаш хьувъаьлам бахьан долаш лоаттабаьча къовсаме котало яькхар, цӀаккха а ца хиннача тайпара дукха алат дакхар. Эггара доккхагӀа дакъа цу коталоина юкъе дилхьар Российски Федераце, Украина, Казахстана лаьтте леладераша. Дерригa даькхача ялатах ах гаргга дар, нарадерзадаь тхьаь пинту дизар дукха ха йоацаш вай деодаь долча эри даькча лаьттай районашкара даьккхар.

Турпала целинни эпопея — вай Даьхен Ӏалашмате доккхий лаьттан рузкъех вай да эцара хьанъсхьара ленински идеяш кхоачашъяр къаьгга хьахьокхаш дола хӀама да. Цу даькъе гӀорваьнна боккха лоархӀам болаш вы Леонид Ильич Брежнев, цун хьинаро, талант йолча организаторен балло нах оарцагӀа баьхар сийлахь-йоккха къахьегама котало яккхара.

Новкъостий! ДегӀаенача социализма хьалашка къахьегамхошта хьалхашка шерра наиъ хьабийллаб боахами культурен дегӀайоалаеча дерригача доакъошка шоай инициативен хьинари хьахьокхара. Из къаьстта шьра гуш да цӀаккха а ца ларкхача тайпара шера лаьрхӀача социалистически яхь, къахьегамца коммунистически хьисапе гӀулакх леладара тӀехьарча боламе.

Массаза а санна яхь леладераш хьалха эттa болх Москван, Ленинграда, мехкарча кхыча йоккхийта индустриальни центрий къахьегамхой.

МоллагӀа дехкараш кхоачашдеча хьийхад Ленина, «къахьегамхошкара шоашкара хьайолалуш йолча паргӀатача починах» ког гӀортоалта е яхаш. Из принцип чакх а йоахаш вай парте, цун Центральни Комитето маьнга хьадлоад производства новаторийн къахьегама коллективаш хьалха латта опыт, социалистически яхь леладеча хана даим хьахулаш йола маькера инициативаш.

ТӀехь-тӀехьа шерагӀа дарж ростовчаний хьожхамагӀа — тӀехьа бусараш боацаш бе болх яха болам, московски гӀишлош хьалъеча хьахинна бригадий подряд, ипатовски, ямпольски юрташкарча къахьегамхой почин, тайп-тайпарча транспортах эффективно пайда эцара ленинградаций опыт, дукха кхьдараш сацна дола патриотически гӀуллакх.

Яхь мулгалдар кердадар, прогрессивни дар юкъекхалар — дайна, формализм лоац доаца гӀулакх да ишта хет партена, ухаьа эш боккъонца корта болаш дола гӀулакх, хьаьдга, хьем боцаш гӀулакхаш чакхдоахийта. «Яхьа гӀулакх вайна эшаш дац, — белгалдоаккхийтра новкъоста Л. И. Брежнева, — гӀарв татеи. Вайна эш хӀара къахьегамхо, хӀара къахьегама коллектива шийн болх тоабарца боьхьонца хьашт долаш хулга. Вайна эшаш яц хьадагальйца «починаш». Вайна эш корта болаш йола, боьхьонца наха юкъера хьаювлаш йола миллионаш болча наьха сийг лотаме, дагах урамгӀа мотаргдоцаш йола инициативаш».

Балха эффективности дегӀаьхь лакхъяра дехкар экономически гӀулакхий юкъамкте дӀа а оттадаь, парте эггара хьалха цунна тӀаерзаю социалистически яхь, къахьегамхой дерригa творчески хьинар.

Наьха инициативах чӀоагӀагӀа ког гӀортоалга еш хилаю йиш хулийт вай планаш нийса вӀаштӀехьаьяха, уж тӀехкхоачашъеелга Ӏалашде, экономика дегӀайоалаяра даим керда кхоачамаш лехеп царех пайда эцеи. Аьлча кхоачим ба, пятилетка яхь шера встречни планаши социалистически дехкараши кхоачашдар бахьан долаш заданел совгӀа 11 миллиард хӀанна дац аьнна долча сома маьха промышленни продукци маьхала яьясла хилар. Цу юкъа производствана кагъерихьай 16 миллиард сом экономически эффект ена йола 12 миллион совгӀа рационализаторски предложенеи изобретенеи. Ишта да къахьегамхой творчески инициативо дур!

Новкъостий! КарагӀдаьлларий бе боагӀаш бола мах а беш, КПСС Центральни Комитето партийни, советски, профсоюзни, комсомольски организацей, боахама органий, берригача къахьегамхой уйла тӀаерзаю долаш долча кхоачамбоацарашта, къоастаданза дисача дехкашта. ДӀахо а капитальни гӀерсаш хьалдехта тоаде, мехка тӀехь-тӀехьа дукхагӀа эшаш хулача металлацеи доагорацеи, юртбоахама продукцеца. Халкъа эшача товарашца бизза кхоачам бе, транспорта болх эргабоахаш тоабе безаргба вай.

Тахан вайна эггара хьалхарча аргӀаш дехкар да 1979 шерех бӀарчача итталагӀча пятилеткан халкъбоахама план кхоачаш тӀехкхоачашйар, экономически дегӀаахара интенсивни факторех бизза пайда эцар. Партен халкъен уйла цунна тӀаерзаю КПСС Центральни Комитета июльски ноябрьски (1978 шера) Пленумий решенеша. Уж декхараш кхоачашде дезаш хилара дӀадех бухсоцаш тьахулараш лакхдара эффективностегӀеи кхомегӀеи дола лаькъаш лехилга, дисциплинеи организованности дӀахо лакхъелга.

1979 шерах хьинарча къахьегама шу де, ленински, коммунистически хьисапе дакха, боля бе, къовсам лоаттабе аьнна парте баь тӀахьехам чӀоагӀа раьза хинна хьаллацаб вай халкъа юкъе. Эзараш йолча коллективаша, миллионаш болча къахьегамхоша декхараш тӀа я ийца, тӀагӀертта къовсам лоаттабу нахарча шера планаши пятилетка заданеши хана хьалха кхоачашъяр духьа, производства технически боарам продуцеи дикиль лакхъяр, керда низалаш болх бе йолалийтареп каракрзанрен ханаш лоацъяр духьа. Юртарча къахьегамхоша цхьатарра дика вӀаштӀехьдаьха ду кхачамара балхаш, дола хӀама ду хургбоаче хьувъаьна дика лард йоалара.

Москвичаша баьча тӀахьехамагӀа кховна берригa советски нах цхьатарра арабаргба Ерригсоюзни коммунистически субботнике. Мах боацаш хьинаре къахьегарца данихда доагтӀара белгалдоаккхаргда сийлахь-йоккхача почина кхоллеча шу дизар.

Новкъостий! Адамий дийна творчество берригача шийн низаца, шийн дукхача масс оагӀонца хьагучамал вай общественно-политически вахаре а. Цунах лаьрхӀай Ленина буржуазеи хоадамболлаш тӀех йола социалистически демократе соале. «Капитализма, — яздинад цо, — эзараш йолча хӀиллашца — «цӀена» демократи дегӀаенагӀа че хул, гонзагӀа йолчеш кийсса чакхьоялчеп, — дӀахьехнаду адамаш доал дела дакъа ца лацийтар духьа. Советски Ӏаьдало адамаш доал дера [illegible] ветте».

Дог теша а деш из бакъдеш да хӀинз вайна гучахьа долаш мел дараш. Коммунистически парте кулгалца СССР-е хьаьхьа дегӀаенача социализма политически системо Ӏалашду къахьегамхоша тӀехь-тӀехьа хьинарегӀа пачхьалкхени общественни гӀулакхашта доал деча дакъа лоацилга, сага реальни боккъонаши паргӀатонаши лакхача гражданеки бехктонамца цхьана тӀаръелга. Советски политически система белгала халкъа, боккъонца демократически я, эггара дикагӀча тайпара жоп лу цар коммунизм хьалъяра дехкарашта.

Вай строя кӀоаргга демократизма шоашта чулоацам халкъа депутатий Советаша. Революце цӀера аикъе хьахинна уж тахан дерригача халкъа пачхьалкхен политически ларда а хинна дӀаэттай. «Советаш, — аьннад Ленина, — къахьегача адамий шоай юкъарчин дола йола. пачхьалкхе шоаш хьаарен цунна доал дарен торо царна оттача йоакхаш йола организацин я».

Итташ миллионаш бола къахьегамхой профсоюзашка, комсомолга, халкъа тӀахьожама организацега гӀолла тӀаберз социалистически боахама доал дара, социальни культурни дегӀаахара дехкаш къестадара. Цар а кхыча а массови организацеша беркате болх бу, хьинаре дагӀа доаш коммунизм хьалъеча.

Коммунистически парте вай политически система дегӀа хилараш терра ерригача пачхьалкхени общественни организацей уйлех низаш тӀадерзаду социалистически демократи дӀахо йоаржайра. Из хьалхадоах коммунизм хьалъяра тӀехьарча къовсама хьашташ, из ба советски общества политически система дегӀаяра керттера лоталь.

Цу гӀулакхага диллача боккха лоархӀам болаш да вах дукхагӀа дух тӀа балар, халкъа тӀахьожам чӀоагӀбар, общественни мнене хаддамца учет лелаяр, критикеи самокритикеи йоаржаяр. ЛоархӀаме да, новкъоста Л. И. Брежнева белгал ма даккхара, пачхьалкхен гӀулакхех шийн дакъа доалашта хӀара советски сага хоалуш хилар, шийна хетар, шийн оаз дӀахозаргйолгахи йоккхий а керий а решенеш кийчъеча хана терналъергйолгахи из дог тайна хилар.

Дерригача халкъо хьакхедалача СССР керда Конституце наьха санна шераьхьй граждански боккъонаши паргӀатонаши, вахара масс а сфере шоай низаш тӀадахийтара, хьинар хьагойтара кхы а аьттув болашагӀа йола торонаш еннай советски наха. Пачхьалкхен, дегӀаенача социализма общественни отношенеи ерригача системен эггара оамалехьа, чӀоагӀагӀа йола белгалонаш дӀачӀоагӀ а ях, цо хьалаьцад советски демократизм дегӀайоагӀачара керда, лакхагӀа дола лагӀа.

Боккъонца из толаш хилар хьагойташ дар парт бетта СССР Лакхехьарча Советe хинна хоржамаш. Уж чакхдаьлар партий халкъеи дӀахо кхотаденна хилар, хармархой Ӏалашмате доккха политически хьинар хьа е хьокхаш. Кхаж тоссача дакъе лаьцар берригача хармархоех 99,99 проценто. Царех 99,9 процент хӀана бац аьнна бераша дог раьза хинна кхаж тессар коммунистийи парте боьцарийи йохаргйоалача блока кандидатташта тӀехьа. Хоржамаша кердача низаца хьахьекхар вай пачхьалкхен строй буржуазичул шеко йоацаш толаш хилар.

Ленина белгал ма даккхара, къахьегамхой дакъа лаца юкъе ца битар духьа эзараш духьаленаш уттаеш йола буржуази парламенташ санна а йоацаш, СССР Лакхехьара Совет ше ма ярра халкъа Ӏаьдала орган я. Цун масса ахамел совгӀа йола состав болхлойи колхозхойи ба. Шерра дакъа лоацаш ба мума юкъе интеллигенце, кхалнахьа, кагирхой, къахьегамхой тайп-тайпарча категорей, вай мехка къамийи народностийи вакалаш.

Хоржамий кампане дӀайолабаь никъ бакхта ма боагӀара чанйбаьккхар укх денношка хиннача КПСС Центральни Комитета Пленумой СССР Лакхехьарча Совета хьалхарча сессей. Пленуме а сесс а Леонид Ильич Брежнева даьча къамаьлашка пачхьалкхен Ӏаьдален доалеи керда вӀашагӀъеккхача организацешта хьалхашка хьдда декхараш оттадаьд СССР Конституце положенеш чакхъяхара. ТӀаийцача решенеша, шеко йоацаш, йиш хулийт вай Советашка, советски демократена чубеллача боккхача лоархӀамеча мехал хьа а боккхагӀа пайда эца.

Вай политически система чӀоагӀал, совнеш къаьстта шьра бӀаргагу капитализме политически система масса цела хиларга, буржуазни демократе кризисага хьежача. Монополей доала механизме хӀанз а тӀехьа чӀоагӀагӀа эйшаш дувл. Массаза а долаш дола хӀамаш а хинна дӀаэттай правительственни кризисаш, доал деча гӀозаренкара ира конфликташ, доккхий политически бехкамаш, къьметтел Ӏаьдала лакхера эшелонаш а телхаеш йола коррупци. ТӀехь-тӀехьа дукхагӀа хул кхаж тасса безам боацаш бола хармархой.

Новкъостий! Ленина хьийхад, наьха кхоллами творчество, социалистически пачхьалкхела низ дукхбувлаш бола хьаст къахьегамхой сакхетаме хиларах, коммунизма идеяшта уж мутӀахьа хиларах латт яхаш. Из дийна бакъ ду ерригача вай опыто, хӀара денкарча вай практико. Советски нах чӀоагӀагӀа коммунистически дог тийша ме хул, цар политически культура, образованноста боарам лакхагӀа ме хул, кӀоаргагӀа кхетаю цар парте политика, толамегӀа чакхйоах из вахаре, лакхагӀа хул наьха къахьегамеи социальнии хьинар.

Цудухьа да парте марксистско-ленински мировоззрени, советски патриотизмаи пролетарски интернационализмаи идеяш, коммунистически нравственноста принципаш чӀоагӀъеш, гучадувлача вайна хийра йолча идеологе мо лагӀча гӀулакхашца, дирача дамакъюхедисача наьха сакхетаме чурчеи оамалашкарчеи цулаяча гӀулакхашца ховдамболлаш къовсам лоаттабеш хилар.

ХӀаьта, нагахь санна коммунизм хьалъеча юкъагӀа лакха идейность, къахьегамца боккъонца творчески гӀулакх хилар, духовно бӀаьхий хилар, вахарера хьинаре позици санна дола советски наьха [illegible]-дика гӀулакхаш дезагӀа хьаделлалуш дале, тӀаккха из хӀама дукхача даькъе Коммунистически парте хӀара дешна, хьалхашна латта декхар кхоачашна латта декхар кхоачашдара тӀаберзабаь беча идейно-кхетама белхах хьахинар да.

Цун маӀане геттара хийра я. Ленина цӀаьа санна дукхазза а белгал ма даккхара, политически гӀар-татен тӀагӀоллара доккхий дешаш, дукхача хана деиз доазаш дола бакъ дараш механически Ӏуппар. Бакъдар, Ӏалмаш лардa тӀара дар, наха кхетадергдолаш дар, чурчеи дунеи халкъашта юкъерчеи вахара сагоргӀа йола проблемаш, лелаш долча гӀулакхий маӀан кӀоаргга шоай ханнахьен, боккъонца йолча классови позицешкара дӀадоазийта хар хила а хинна, хург а я лоарагӀа яргйоаца партийни пропаганда, берригача идеологически балха ленински принципаш.

Керда общество хьеча юкъагӀа вай парте бӀарчача низа болча цхьан тоатола чу вӀашагӀтох миллионаш болча наьха лоӀами низаши. Коммунизма котало шийн къахьегамца гаргайоалаю хӀара советски саго. Парте ленински политика адамий дийнача творчествоца айхха кхозарах латт вай ерригача коталоний лард!

МАШАРАИ СОЦИАЛЬНИ ПРОГРЕССАИ ТӀЕХЬАРЧА КЪОВСАМЕ ЛЕНИНСКИ НАЬКЪАГӀА

Новкъостий!

Вай мехка коммунизм хьалъяра кулгалдеш йолча КПСС-о лаьгӀ ца болийташ теркам тӀаухийт дунеи халкъашта юкъерча политика дешашта. Дерригача чурча гӀулакхашта санна ишта ухкара а партена дола тешаме къулба да ленински Ӏилма.

Машарах долча исторически Декретагара дӀайоаа а санна хьайоагӀаш я КПСС XXIV съездо тӀаийца а КПСС XXV съезде дегӀайоадаь а йола машара Программа. Октябрь котало хьаккхача полдагӀча дийнахьа а Советий съезда трибуна тӀара хургдар хьалхе гуш волча Ленина яьхад: «Болхлой болламо котало а яьккха, машарга коммунизмага бода никъ булларгба».

ХӀанз вай ала боъо йолаш да: вай дахача шерашка «шийлача тӀемагара» кхоханаш мелбадарга доаларах, дунеи политически климат радикально тоадара перспективаа хьаьлларох эггара хьалха социалистически содружествана, болхлойи коммунистически боламана хьалханна адамле декхарийла я, аьнна.

Вайга, советски нахага, доккхал дайт уж пайдане эргалонаш дукхача даькъе вай мехкага, вай партега кхоачача. Леонид Ильич Брежнева цӀераца юхаенна хиларо. Дерригача прогрессивни адамлена гуш да из сийлахь - воккха машара тӀехьа латтар волга. Лаьттан тӀара миллионаш бола нах дег тӀара раьза ба цунна халкъий кхерамзлен ираза бахьан Ӏалашмате чӀоагӀа цо къахьегарах.

Новкъостий! Дунеи халкъашта юкъерча вахаре тахан къаьгга гуш я вӀашик духьала йола ши тенденци. Цхьан оагӀорахьа гуш да тайп-тайпара социальни системаш йолча пачхьалкхенашта юкъе конструктивни диалог дӀахо еш хилар, кхоханам мелбелга даим кердича материальни чулоацамца хьалдузаш хилар. Вокх оагӀорахьа, ирача вӀашик духьаленийй ситуацеш хьахул, империализман реакцеи низаш кхьча халкъий чурча гӀулакхашта юкъелелха гӀерт. Къаьстта кхераме я герз хьаӀовделга алсамдаларах тӀаерзаь йола натовски гӀозарий политика.

Империализма политикаца вӀаши бувзалуш ба Советски Союзаца, социалистически содружествана духьала къовсам лоаттабара ларда тӀа реацее низаца цхьана гӀулакхаш леладелга вӀаштӀехьдаькха гӀертача китайски кулгалхоша лаьца шовинистически, гегемонистски никъ. ДӀахо йодача хана а пекински лидераш империализма политика фарватере лела дага болга хьагойтад алхха шоай лоӀамагӀа 1950 шера Советски Союзеи Китайски Халкъа Республиканаи доттагӀал, союзе вӀашик новкъостали лоаттадара оттадаь дола Договор дохадаро я. Из дерригa дукхьала да машара хьашташта, китайски халкъа шийн хьашташта а гуччахьа зе деш да.

Доазол арахьарча китайски политика шийн тайпара дола визитни карточка а хинна дӀаэттар эхь дайна Вьетнама Социалистически Республикана духьала яь агрессия. Цо кӀаьхта хьалхьеккхар [illegible] марксистски-ленински лоархӀараш. Амма, хӀаьта цуьнга дерригача дунеи машарен чӀоагӀона цо тӀатувсаш бола боккха кхераш. ХӀаьта хана доагӀараш ма-хиллара из дунеи тийна болх шийн сий а доадеш кха духьала баьркзар Китая.

Турпалача вьетнамски халкъо шийн Коммунистически парте кулгалца боагӀача тайпара юхатехар агрессорех. Вьетнамаца солидарность хилара йола тагӀе, мадарра аьлча, дерригача дунеи тӀа гӀоала яьржар. Вьетнама баьть гӀулакх чӀоагӀа хьалламьцар Советски Союзо, кхыча вежарашха долча мехкашка. Советски нах вьетнамски халкъаца кӀоаргга интернационалистски дог-уйла йолаш хилар цӀаьхха а хӀаьта гучадоал шоаш коммунистически субботнике даьккха ахча вежарашха йолча Вьетнама новкъостала йолча фонде дӀадала уж лаьрхӀа хиларо. Кортмугъаленчи шоай лоӀамагӀа хиларех сийлен гӀулакх бахьан къовсам лоаттабеча социалистически Вьетнамаца, Лаосаца, Кампучеяца доттагӀал чӀоагӀдеш, машар безача Индокитая дерригача халкъашца вӀашик пайдане дола гӀулакхаш дегӀаихуванаш дӀахо а хургья вай парти, Советски пачхьалкхе.

ЛораегӀ а ца йоалаш машара политика чакхйоахаш, дунеи социализма хьалхаш дӀахо чӀоагӀделга Ӏалашдеш йолча КПСС-о къаьстта теркам тӀаухийт вежарашха долча социалистически мехкашца леладеча гӀулакхашта. Вай пачхьалкхенаша масс оагӀонгахьара цхьана леладеча бувзамаша. Ленина уж дӀахьург хилар хьалхе хоаш ма хиллара, халкъашта юкъе керда, социалистически хьисапера гӀулакхаш вежаре чӀоагӀлуш латт.

Йохалургйоацача марксизма - ленинизман социалистически интернационализман ларда тӀа шерагара шерага чӀоагӀлуш латт вай мехкий политически цхьоагӀо, ерригача сферашка дегӀаул цар вӀашик цхьана леладу гӀулакхаш. Цу даькъе чӀоагӀа латтул боалийт ков. Л. И. Брежнева вежарашха йолча партейи пачхьалкхенийи кулгалхошца хулеча вӀашагӀкхетараша. Социалистически содружество дӀахо чӀоагӀъяра лоархӀаме гӀулакх да из.

Хаддаза кӀоаргаялуш йоагӀа социалистически экономически интеграци. Из дегӀахулача лоархӀаме моттиг дӀалоац Экономически Новкъостал дара Совето. Ше хьалхинача ткъаь итт шера боккха никъ баьб цо. Укх тӀехьарча шерашка цун балха тӀа керда баьнна динагӀа бола гӀа хилар энергетика проблемаш къестаяра, технически прогресс сихъяра, вежарашха долча мехкашкарча халкъий экономикеи хьалторон юкъера лакхъяра тӀаерзаь йола дукхача шерашта лаьрхӀа целевой программаш уттаелгах.

Социалистически экономически интеграци — из къамий боахамаш дегӀаихулара, ерригача социалистически содружества экономически низ чӀоагӀбара тешаме никъ.

Айхха вӀаши гӀулакхаш леладеча социализма мехкашта карагӀдоал герз хьаӀовделга кӀезигдар санна йола вай хана керттера проблема чакхъяккха. Цу гӀулакха тӀаерзаь я 1978 шера Москве хиннача Варшавски Договора пачхьалкхений - доакъошхой Политически консультативни комитета совещане, хоржамашта хьалхарча собране новкъоста Л. И. Брежнева даьча къамаьла тӀа хьаоттаь йола керда конструктивни предложенеш.

ТӀа-тӀа хиланза даргдоаца хӀама санна дӀаотташ да ядерни герз дӀадоаккхилга. Ядерни арсеналаш алсамйоахийга соцаде а хӀаьта атома энерге тӀех-боккхача низах маьршача вахара гӀулакхашта мара пайда эцаргбоацаш гӀулакх оттаде а деза ха хьатӀаккхаьча дуйта ха я.

Политически кхоханам лаьгӀбара тӀема кхоханам лаьгӀбелга тӀатохар — тахана деко дӀадехар. Цу наькъагӀа долхаш лоархӀаме этап хинна дӀаотта дезаш да стратегически наступательни герза доазув оттадара СССР-ан США-неи юкъе соглашени елга. Советско-американски переговораш толамца чакхъяхаро торонаш хьаелларгья герз дӀадаккхара даькъе дӀахо гӀа баккхара.

Советски Союз даим тӀехьа латташ хьайоагӀа тайп-тайпара социальни строяш йола мехкаш вӀаши цхьана машаре дахара принципаш дӀахо чӀоагӀъяра. Цуига дикалача боккхача лоархӀаме хилар дӀадахача шера Леонид Ильич Брежнева ФРГ яь визит.

Укх гаргарча хана советски французски пачхьалкхенашта керте латтарий переговораш хургья. КПСС ЦК Генеральни секретара, СССР Лакхехьарча Совета Президиума Председатела Леонид Ильич Брежнева Франце Президентаца Жискар д'Эстенаца аргӀанара вӀашагӀкхетар хилча Европерчеи дерригача дунеи тӀарчеи машарен кхерамзлени тӀехьа Советски Союзеи Францеи вӀаши цхьана леладу гӀулакхаш беркатегӀа хилийтара кхы а не-регӀа дола доаккхаш наькъашка алара долаш хӀама долаш да.

Ленински арахьара политика чакхйоахаш йола Советски пачхьалкхе кхоханам лаьгӀбелга юхаластаргдоацаш де, дунеи керда тӀом хьара бола кхераш дӀабаккха гӀерт. «Вай лерхӀар, — аьннад новкъоста Л. И. Брежнева, — Советски халкъа чӀоагӀа машари кхерамзлен хилийтар, лаьттан тӀарча ерригача пачхьалкхенашта юкъе чӀоагӀа машари уж машара хьисапе вӀаши гӀулакхаш леладеш хилийтар. ХӀаьта из декхар кхоачашдара вай кӀаьд ца луш, низаш хьинари кхо ца деш къовсам лоаттабергба».

Новкъостий! Вай заман — из дунеахьа мехкашка кӀоаргга социальни хувцамаш хула. Латински Америкера а ца яха, Азера а, Африкера халкъаш шоай кхелла дай хила гӀерт. ХӀаьта тиранически режимаш йохача хана цу тайпарча режимий Ӏазап лайнача халкъаша а хӀаьта бухсоцача кхаьчача дерригача адамлен машарен прогрессан гӀулакхо а котало йоаких.

Къаман-кортмукъален боламашца вай шоай боккъонца ленински, интернационалистски хьисапе гӀулакх леладеш хилар кӀаьхта гуш да КПСС-ои Советски пачхьалкхенои доазол арахьа чакхйоахача ерригача политикага хьежача. Мел итташ шераш да профессиональни оалаш бунцараша «Москван кулгал» дуьца! Цу фаьлгех хӀанз тешаш атта саг вац. Ванъкъа, империализма, реакце «кулгах» аьнча, из гучадулаш мел долча Гаргарча Малхбоалене, Африка Къилбехьене, латиноамерикански мехкашка из дале а — массанахьа дӀаяхача заман низаца моецца кхоаве яхьача низаша ира къовсам лоаттабеча — халкъий кхелашта, цар паргӀатонеи кортмукъалленеи Ӏачкъаш да.

ДӀа-юха сий дара, дикан тӀехьа вӀаши гӀулакхаш леладара, дог-цӀенача доттагӀала бувзамаш тоссаденнад вай мехка колониальни Ӏазапах мукъабаьнача итташ йолча пачхьалкхенашца. Ленински васкеташа тешаме долча вай дӀахо чӀоагӀдергда из доттагӀал, дегӀанхувларгда вӀаши леладу гӀулакхаш.

Дунеи тӀа хӀанз латтача хьало чӀоагӀа дӀадех кхоханам лаьгӀбара духьале ерар, тӀема тийшача балхашта тӀера боккъарца тӀагӀертта къовсам лоаттабелга. СССР теркам лаьгӀ ца беш къоацаш я машара духьала барий гӀулакхашка. ХӀаьта хан-хана наьха де мел эшар деш я шийн кхерамзлен вай союзний кхерамзлен Ӏалашъяра. Советски халкъ дикка теша йиш йолаш да вай Даьхен доазонаш фе лорадеш, машар чӀоагӀа лорабеш долча шийн сий долча Геранашарча Низах.

Машарен социально эргадувларен низаша тӀа-тӀа дукхахагӀа белгалбоах меторе лелам. Революционни хувцамий эӀ дӀахо йодаш я. Цу хьалашка къаьстта бехкенхам тӀабуж дунеи халкъашта юкъерча коммунистически болама — вай заман эггара чӀоагӀагӀа влияни еча политически низа. Дунеи революционни боламе цун сий, денал, лоархӀам айлуш боагӀа. ХӀаьта цун влияни чӀоагӀагӀа хул коммунистически партеша эггара хьалха латтача Маркса, Энгельса, Ленина теореца кулгалделга дерригӀа чакх ме доах.

Дерригача дунеи тӀарча коммунистий, болхлой класса, къахьегамхой цхьоагӀо, интернациональни солидарность тахан къаьстта эшаш я социализма позицеш чӀоагӀъяра, дерригача дунеи тӀа машари халкъий кхерамзлен Ӏалашъяра, демократии социальни прогресси бахьан толаме къовсам лоаттабара.

Новкъостий! Советски Ӏаьдал даьннача хьалхарча деношка Ленина яьхад «вай Советий социалистически Республика дунеи социализма алем берригача къахьегамхошта бола хьожами санна чӀоагӀа латтаргья», аьнна. Хьалхе хургдар хоаш Ленина аьнна уж дешаш вахаре кхоачашхиннад.

Коммунизм хьалъеча советски халкъо доахача толамаша, цо машара, паргӀатонна, социальни нийсонна тӀехьара къовсамхой чӀоагӀа интернационалистски тайпара хьаллацаро дунеи халкъашта юкъе вай Даьхен Ӏалашмате доккха сий ду, дунеи тӀа латтача гӀулакхашта цо тӀа-тӀа дукхагӀа воздействи ю.

Вай халкъ сийлахь-доккхача лерхӀачунга дӀахьалхашнахьа кхувлар, хӀама хьакхоллаш массе тайпара дола дика вӀаштӀехьдаьннеи дегӀулакхаш чакхдоахача низам йолаш хулийтар я цун политически баьчча — Советски Союза Коммунистически парти. Ше хьакхеллачуни хьехархочуни васкеташта лоразагӀа ца йоалаш тешаме йолча цо лакха лоаттаю Ленина байракх.

Сийле хийла Ленински Коммунистически партена!

Сийле хийла советски халкъа-коммунизм хьалъеш долчун!

Сийле хийла ленинизма!

* * *

Докладага чӀоагӀа теркам тӀабахийта ла а дийгӀар. ТӀоараш детташ из дукхазза юкъагӀ а яьар.

Нохч-ГIалгIайн гIишлоягьечу управлене дика вовзаш ву СМУ-8 электрик, коммунистически къахьегама ударник Мальсагов Тамерлан. Шен белхагIа цо бахха тIа кхочуш хилийта цхьа моттиг кийсалаш. Дог ревза а долаш дийцахьна шен опыт коммунистийн. Юкъера хIара хIара смена нормаш 120—125 процент кхочушъю Тамерлана.

СУРТА ТIА: электрик Т. Мальсагов.

С. ХАКИЕВА сурт.

Пхе шера план кхоачашъяьй

«ТIехьа бусараш боццаш бе болх» яхача девизагIа шерра яхь йоаржаьча «Союзавтоматстром» ВНПО Грозненски опытно-экспериментальни завода болхлоша тIеххоачашъю пачхьалкхан планин тIаьйда социалистически декхарашн. Товарни продукци арахецара хьалхарча квартала план 102 процент кхоачаш а ю, планагIа лаьрхIачул совгIа арахийцар 17 эзар сома мах хилла тайп-тайпара продукци. ТIеххоачашъяьй продукци мах хала яккхара кхаь бетта план я. Заданел совгIа мах хала яьккхай 14 эзар сом мах болча товарни продукци.

— Дика вIаштIехьдаьккхад тха завода «ТIехьа бусараш боццаш бе болх» яхача девизагIа къахьегилга, — йоах завода партиома секретара нов. Заценина. Цхьа-шишу хьалхе цхьаьнха бутт дIабодаццар предприятера 30 — 50 болхло тIехьа бусаш воацаш. Ростовчаний инициативагIа къахьега доладенначул тIехьагIа социалистически яхье баьнача болхлоша даьхача толамий хIара-дийнахьа итогаш е йолайир. ХIаране производствени хьокхамаш дIалазду цехашкарча, участкашкарча, сменашкарча социалистически яхьа экранаш тIа. Бутт чакхбаллалца социалистически яхье котало яьхараште хьожаю ахчан премеш, дикагIволо токарь, фрезеровщик, слесарь-сборщик, сварщик яха карара нара тела ЦIе вымпел. Заводе хадданза болх беш я хьехамчий совет. Къонабараште, шоай нормаш кхоачаш ца еш бараште цо тIачIоагIбу хьехамчаш. Иштта къахьегам вIаштIехьбаккхарах хIара бетта хIана 3 — 5 болхло мара хилац тIехьа бусаш. Кастта уж а, ца хилийта лаьрхIад оаха. Цхьаккха болхло тIехьа бусаш воацаш къахьегаш я Чабан Владимир Николаевич керте латтача слесарий-сборщикий бригада. Двуреченский Александра кулгалдеча КИП-еи автоматикан шиташ вIашагIа а схкаш кийчъю бригада, кхы йола коллективаш.

Заводе ара мел хеца продукци цхьоалагIча категорехи ГОСТ-а хьалаша дIа мадеххарен я. «ИттлагIча пятилетка — болхлочун терахь» яхача девизагIа къахьегача дукхача болхлоша, бригадаша тIагIертта къоасам лоаттабу продукци тIатIа дикагIа хилийтара. Яхье башха-дика толамаш а доахаш, шейи тамагIа е долаш продукци кийчъеш я Тимошенко Алексея кулгал ду радиоаппаратура регулировщиквий бригадех 30 болхлой. Царех ба радиомонтажникаш Егоров Григорий, Фонсев Николай, токарь Быстриченко Павел, кхыбараш.

ИттлагIча пятилетка задани В. И. Ленин ваь 110 шу дуза ди хьатIакхоачаш кхоачашъе лаьрхIад дукхача болхлоша, бригадашо, сменаша, участкай коллективаша. Царех 31 болхлочо, шин бригадо хIанзале рапорт денлад шоай доиш кхоачашдарах. Царех я Тимошенко Алексей Петрович керте латтача радиоаппаратура регулировщиквий бригадех Чабан Владимир Николаевича кулгал деча слесарий-сборщиквий бригада коллектив, фрезеровщикаш — вежарий Мостовойгiор Анатолийи Сергейи, сварщик Мальков Владимир Иванович, монтажница Новицкая Валентина Васильевна, кхыбараш. ХIанзалехьа пятилетка хьалхарча дийь шера задани дикка тIеххоачаш а я, тIадоагIача шера чотих къахьегаш ва укхала 90 болхло, кхыс бригадаи цхьан участкан коллективаш. Лакхе белгал мел баьхача болхлоша, коллективаша шоаш мел кийчъю продукци дикен тIехдикен мара а ца хулийташ, хIара сменагIа нормаш 150 — 180 процент кхоачашъю. Иштта къахьегаш болча царех дукхачар лерхI е пятилетка чакхъяллалехьа цхьайттлагIча пятилетка задани а кхоачашъе.

Дунен халкъашта юхьерта цIейиа — ЦхьоалагIча майна сийленца къаьалхара яхь йолаьча Грозненски ацетокони завода коллектива инициатива хьал а лаьца, къахьегама вахте эттача опытно-экспериментальни завода болхлоша лаьрхIад деррига технико-экономически хьокхамий биь бетта план массехи ди ханал хьалха кхоачашъе.

В. ДОТМАРЗИЕВ.

Келатехачох цIаьхха а

ХIАНА ДИТАД ЧИЛЛА БЕЛГА?

Халкъа боахама довзъонта мишача боеранагIа даьрин из хьадеш йола бийдаш хилийтара, РСФСР кхыча краяштех областаштех сайна, вай республиканна а план оттаьй. Цу пианагIа цхьан шера 850 центнер чилла хьабу салларш хьалхеде дезаш я республикана.

Даьри деча эпа бийдал кийчъеш вай республике 25 совхоз 20 колхоз я. Халахете а ала деза, цу боахамой култалхоша ух тIеххьарча хана из лоархIаме болх тесса бита хилар. Цу хьакъехьа хьакхагIа а къамаьлаш даьд газета оагIона тIа.

1976—1978 шерашка республикере чилла боешкаш дола боахамаш 785 гектара тIа дит-комараш дIайогIа езаш 153 лаьрхIа йоаз салларш кхеду моттиг хьалтье езаш дар. Из болх бизза чакхбенитара эшаш йола материалаш йолаш а яр. Бакъда, деррига боахамаша дIадаьннача яхаь шера дIаегIараш 161 гектар комараш мара яц, хIаьта салларш кхеде моттигаш хьальяра, къамаьл дийце мара, тахана лаца хьадаь хIама дац.

Чилла беча боахамашна йолаш я пайда йола йиш йола 540 гектар дит-комараш. Гаьнашта доагIача тайпара доал деш хилча хIара гектара тIара дайхка дезаш дар 200—250 центнер гIа, хIаьта довнихар 10—15 центнер мара дац. ХIанад из иштта?

Цун бахьан цаI мара дац: гаьнашта доагIаш дола доал ца дела. ТIеххьарча пхе шера уж гаьнаш агIача лаьттанш тIа цхьаккха тайпа удобренеш яхкалц, мутIераштa юкъе обработка яьлц, кхы де деза балхаш даьдац.

Вонкъонца аьлча, даьре дара де дезаш дола балхаш хIара шера кIезигалуш латт. Масала, 1965 шера деиз 80 процент лохьений кононаш хьалхеш йола производство. Иштта кIезагъенаи дит-комарий плантацеш а. 1965 шера 1230 гектар хинача тIеххьарча шерашка йисараш 540 гектар мара яц.

Берригача вай мехха салларш тIехь-тIехьагIа дукхагIа хулаш йогIе, вайната дIайоалаш латт из отрасль. Фу хиннад? Малав бехке?

Цу хаттара дола жоп а цаI да: боахамий кулгалхоша тесса битаб из болх. Хоаш да, салларш кхабар хала гIулакх доацнага. Бакъда, из зиш цу гIулакха. ТIаккха арара кхыйола балхаш сихденнача хана царта хьежа беза пах кхыча балхаш тIара хьабаха лац кулгалхошта.

Краснодарски крае 100 грамм салларш 3—4 сага кхоаб. ХIаьта вайцига цу балха 10—12 саг эш. Из да дIаегIача гаьнаш тIара хьадоаккха гIа, дакха йиш йолчох 10—15 процент мара ца довиккхилга я. Краснодарски крал Тихорецки районе цхьан саго дийнахьа 400—500 килограмм гIа гулду. ХIаьта вайцига 80—100 килограмм. IуйрIайна дола сарралца автомашина е трактор лехка езаш хул вайцига салларалта тоьъардола гIа гулдеш. Цунга дIабода мах кIезиг бац.

Салларашна кхозлаш хьара болх 24—26 дийнахьа буса йистебошаккхарболаш цар на эша гIулакх де деза. Помещени хила еза цIена, цхьаьна хIаман хьая йоццаш, массаза а 24—26 градус йохаал а йолаш.

Шелковской районерча «Путь к коммунизму» яхача колхозе леладе а хоаш лелаелду чилла бу салларш. ХIара шера эша кхоачалгье вIаштIехьдоал дар, хIаьта ха йогаз бIаьсти 26—28 ди мара. Иштта гIулакх вIаштIехьдаккхарах аьлиц кхаиара балхаш сихденнача хана, салларш леладу нах шоай балхах мукъа боах, кхычахьа эша ноипьэстах де йиш а йолаш.

Бакъда, цар доалахьопа-м тесса дитад из лоархIаме дола гIулакх, «Красный пахарь» яхача колхозе инкубаторера хьадена салларш шийла а баьде а долча цIагIа дIаоттадир. ДоагIаш дола гIулакх ца дар бахьан долаш хьакхула кокопаш эсала хилар. Кхы дикагIа дац «Виноградный» совхоера гIулакх а (директор нов. Маркова).

Безам боацаш леладу салларш Сунженски районерча Шеча Эскара цIерагIча, «Победа» яхача, XIX партсъезда цIерагIча колхозашка. Шеча Эскара цIерагIча колхоза председатела нов. Ясвенцкаяс распоряженей а еша дохьам доалла хилимташ чухинача сайдо дIаоттадаь хинад салларш. Дукха ха яллалехьа дайнад уж. ТIаккха хьекхарчашта дIакхайсад. Хьаихарн лелаш форма ше а улл дит-комарий плантаце доазон тIа.

Кхаь шера Сунженски районо пленагIа дIалла езаш хиннача 420 центнер коконех 58,6 центнер мара еннац, е пленаша лаьрхIачох 13,8 процент. Кхаь шера районе дIайогIа езаш 140 гектар дит-комараш яр, хIаьта дIаегIараш 96 гектар мара яц. Церна а доагIаш дола доал даьнар. Цудухьа соахкара шу чакхдоаллаш йисараш 37 гектар мара хиланзер.

Даьре бийдал кийчъю производство во лелаярах республике хьалхара моттиг дIалоац Ачхой-Мартановски районо. Цу района боахамашка цхьан шера хьалхее езаш ло 150 центнер коконаш. ХIаьта кIезьраш—100—120 килограмм! Керда дIайогIаш цхьаккха га ях районе, е цу гIулакха сагота волаш саг е вац.

Цу боахамий кулгалхой IомабелчаI баьхьа бар салларш леладе Гудермесски районерча «Новогрозненский» совхозе. ТIеххьарча 8—10 шера цу боахамо айха букъам лелабу шоай ирчарча школаца. Совхозе леладеча салларий цхьа даакъа школа комнешка чу латт. Дешаршой бригадаша гIо ду совхоза дит-комарий гIа гулде, цIагIа а салларш кхаба. Иштта беча балхах боаша пайда болх. ХIара шера совхозо, дикал лакха а йолаш, 10—15 центнер коконаш дIачулу пункташка. ХIаьта Ачхой-Мартановски районе цхьа школа, цхьа депарко вац цу балхаца дакъа лоацаш.

Даьри ду коконаш хьалкхеяра дохкха кошъостаа де йиш я балха боацача дIахьоаносин, пенсионерашна, балхах мукъа болча кхыча наха. Масала, совхоз Шалински районе общественни секторо дIачудеинареш 200 килограмм салларш яр, хIаьта бахача наха дIаденнараш — 3800 килограмм! Урус-Мартановски районерча цхе совхозо дIачуеннаяр 26 килограмм, хIаьта бахача наха — 1600 килограмм; Гудермесски районе бахача наха приемни пунте 1283 килограмм коконаш дIачуелар.

Ачхой-Мартановски районе 1978 шера шейца хинна салларш (1200 грамм е 99,9 процент) доал ца дерах дайра. Из кIеззига ве дий: салларий цхьан грамма пах 75 неиг ба. Цхьаь цаI сег вац из гIулакх бахьан долаш хIанзалца бехкетоххаме эза, гIоц теха.

Коконаш хьахкийтара йола план кхоачашъяра хIаназехьа сарцагIбала веза, диткомарий плантаце хIара гектара тIа 5—6 центнер минеральни удобренеш яхка еза. 10 шей хьатIалиачаналехьа салларш кхаба кийчъе еза 130 эзар квадратни метр йоагIаь моттиг. Шей халапахьа цу лоархIамеча гIулакха кхоачам бера хIанзаехьа а къоастабе беза салларш кхедергдола нах, цар шоаш хоршаргаа салларш дIаоттаде мегаргдола доахан чулаьтта, е кхыйола помещенеш а.

Тамка деза, школай малагIа кошкъостал де вIаштIехьдаргда. Цунна цхьана дина дайта йиш яц дешаркошта а дешаркой бригадой кулгалхошта а баьча балхах дIалуогIар.

Цул совгIа балха боацача нахага а цIагIа кхабе дIадала мегаргда салларш. Лакке дайцача масалаша хьахьокх цаю лу пайда.

Юртбоахама министерства 1977 шера Гудермесски района кулгалхой инициативагIа, Азамат-Юрта чилла бу боахам бе лаьрхIадар. Цу гIулакха эшаш йола технически документаци йолаш я. ХIаьта юрта баха нах а бе из болх прошта вIаштIехьаккхар дехаш. Баьхахьа дар юртбоахама министерства веснта а тIехьатеттанш дола из доа кхы тIехьа ца доахаш къоастадоре.

И. ЗУРАБОВ, чилла беча республиканска конторе вертрера агроном.

№ 8 ЙОЛА «АГИТАТОРА БЛОКНОТ»

Кена а теха, арахьнача КПСС Нохч-ГIалгIай обкома пропагандан агитаци отдела «Агитатора блокнота» аргIанарча номер тIа я «22 апреле В. И. Ленин ваь 109 шу дуза» яха рубрика. Цунна кIал я исторически Iилмай кандидата М. Мамилова язъяь «Лоаман ваьха Ленина ль йоакхо» яха статья. Цу датана дувзадена беседаш еш хургболчарна пакъаьргьа «Коммунистически субботникий — 60 шу» яха исторически Iилмай кандидата Н. Александрова статья.

1 Майна хетаь я «Къахьегамхой интернационально бaрт-цхьоагIон цIей» яха методически разработка.

Кепайоазонна радион Лекошта накъадолхаш блокното еппай «КПСС денал дола гIончий» яха НГIАССР телевиденех радиовещанеи комитета председатела С. Лагутина статья.

«Доьзол дехьа» яхача рубрико чулоац «Центральни Американа дуьхьала империализмо вIашагIбелла тийша болх» яха статья а кхыйола материалаш а.

Блокнота тIа я «Электроэнерге кхомбара ваькъаш» яха НГIАССР халкъа тIахьожама комитета штате воацача инспектора Н. Башировa статья.

ДОЬЗОЛ ДЕХЬАРА

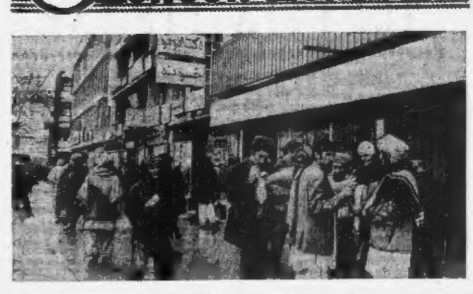

Афганистан.

СУРТА ТIА: Кабулера советски книжка цIа.

В. СОБОЛЕВА сурт.

ТАСС фотохроника.

Машара гIулакхи дунен халкъашта юкъера кхохкам мелбараи эгтара кхерамегIа дола хIама санна лоархI дунен прогрессивни общественносто, даьтта мел бахача цIена уйлаш йолча наха США воссаццино нейтронни герз хьадара уттаю кхераме плаиаш.

СУРТА ТIА: «Ди зарзайт» яхача малхбузенгермански газета редакцега из газет дешаш волча цхьанне кийта карикатура.

ТАСС фотохроника.

Угандера хьал

НОЙРОБИ, 21 апрель. (ТАСС). ТIеххьарча хана информационни агентствашка деча хоамех йоккхаага диллача Уганде шоллагIа йолча городе Джиндже президента И. Амина мутIахьа йолчарех йола тIеха подразделенеш гулъеш латт. Уганда мукъамлакхара Къаман фронта отрядаштех города хьатIаотта латтача танзанийски эскара подразделенештех духьал отта кийчлуш я уж. ХьалхагIа Уганда хинна йолча правительства низаша город Джинджа дIалаьцай яхаш дувцар.

ДУНЕ—ЦХЬАН КIИРАГIА

ДIАДОЛАДАЬЯ КЕРДА ВАХАР

ЧоагIа деадаь белгалдир кхерий хьалхача халкъо Кампуче Халкъа Республика къаман ди. Дунехьача шерашка шей къаман кортамукъеш бахьан долаш къовсам лоаттабьчул тIехьагIа 1975 шера 17 апреле сийленца котало яьккхай цу халкъо. Империалистически агрессораши чура реакция яйшар. Цу дийнахьа Кампучех шей лоIмеи маргIатен мохк хилар.

Бакъда, тиъаь итт шера къовсам а лоаттабеь яьккха котало халкъагара лочъеьяьир Пекино хьал а доацаш Iаьдах бе долла хиннача Пол Пота — Иенг Сари диктаторски алхо. Цо дIаякха ца хиннача тайпара Iазаш тIеоттадаьдар кампучийцашта.

Мохк кIалхк ца байташ кIалхара бевкхар дуьхьа боккьонца болча патриоташа вIашагIъеллай Кампучи кIалхаралкхара къаман ЦаI йола фронт. Цун мутIарашка вIашагIкхийттаб болхлой, ахархой, гIуллакхера нах, дунеха хьалха салтий хиннараш. 1979 шера 7 январе кампучийски халкъо котало а йоаккхаи реакциони пропекински режим йоаль дIаяьккхай. Революционно-патриотически низаша исторически котало яьккхай.

Цу хана денз дIахьар еррига а ихо бутти ах бутти за мара-яц, бакъда Къаман-революционни советех Кампучи кIалхаралкхара къаман ЦаI йолча фронтех хьалхлеица, Советски Союзо, вежарашха долча Вьетнамех, Лаосех, социалистически содружества кхыча мехкий халкъаша хьал а доацаш толамца дIадоахаш латт Пекино оттабаьрий клико мехка даь зуламаш. Шоаш баьхачара кхычахьа дIабахийта хинна кха цIабаьхача болхлоша, гIулакхерча нах болх бе йолаллийтай итташ предприятеш, вIаштIехьйоаккхаш латт юртбоахама производство, хьаелл больницаш, школаш, юхаметтаоттадеш латт культурни вахар. Мехка ерригача 19 провинцешка кердача Iаьдала органаш — самоуправлене халкъа комитеташ — вIашагIъехкай. Хьаеш латт халкъа милице отрядаш, республика революционни герзашцарча низни регулярни доазош.

НОМЕР ЦАI ЙОЛА ДЕКХАР

ВIашагIкхийттача Штаташка ира политически къовсам боаржабаьб стратегически наступательни герза доазув оттадарах (ОСВ) дола керда советско-американски договор дара хьакъехьарча деша гонахьа. ДукхагIа бола американцаш дог тийша ба из лоархIаме документ кийчдара болх сихагIа чакхбоаккхилга дунен тIа ядерни тIема кхерам ца хилийта хьашт долаш мел болча наха номер цаI йола декхар хиларах.

Кердача договорах цар лоархI эгтара чIоагIагIа зулам деши мaхьа дезагIен дола герз дIахо Iоадара духьалара хоадамболлаш йола духьале.

Цуннца цхьана ялх шу совгIа йолча хана кийчдеш латта советско-американски договор чIоагIдара гарга ме гIорт американски «кераша» шоаш кIал гIолла лелабу тийша болх чIоагIа сихбаьб. «ХIанз кердача соглашене тIа йолаш йола лоадама йоаца деталаш къоастае советски американски викалаш гIертача хана, — язду «Нью-Йорк дейли ньюс» яхача газето, — цунна духьала бараша хIара денна керда заявленеш ю из Советски Союза геттара пайдане хIама да, герз дIакхухьача системана доазув оттаделга тохкам бе йиш йолаш дац, и. кх. дI. ала гIерташ».

Къаьстта чIоагIа хьалхарча плане уттаю СССР духьал ерзаь хинна радиотехнически шпионажа ВIашагIкхийттача Штатий Иранера базаш дIаяларца дувзадена хургйолча соглашенена тIахьожам лоаттабара «проблема». ЦРУ директора С. Тернера яьхад, масала, из бехьаи долаш шей средствашца соглашенена тIахьожам лоаттабе США-на могаргдола ха 1984 шера мара юхаметтаоттаргьяц.

США президента Дж. Картерен американски администраци кхыча компетентни болча викалашех дукхаза йахад советско-американски соглашене тIа хьахьекха хургьа кийсхоии оагIонашта цхьатарра кхерамзле хиларен принципаш, хIаьта из кхоачашъяро ВIашагIкхийттача Штатий кхерамзленна из дергдац, цунна тешаме тIахьожам лоаттабе торонаш йоаш йолаш бе. Цудухьа американски общественносте из кхоачаче дукхача информаце тешал ду соглашени кхоачашъяра тIахьожам лоаттабарах долча деша «кераш» вIалла сагота а доацаш хилара. Уж герза доазув оттадаргахьа тIадерзадаьча моллагIча хIамаиа а духьала да.

КХЕРАМЕ ХIАМА

Президента Садата решенегIа Египте чакхъьяккхар моттийта яь, цунца цхьана кхераме а йола «референдум» олаш яр. ТIагIолла хьежача из дар египетско-израильски сепаратни «машара» договор массане а мотгадеш а египетски халкъа дага латтар а да ала гIерташ дар. Бокъалдар аьлча из гIулакх дIадоладаьча Садата дагахиннараш кхыдараш дар.

Iарбий халкъа бумъртIехьеццка тийшача балхах вIашагIбелла барт бокъонца дIачIоагI а бaь египетски президент гIерт Египте прогрессивни мел долча низашта духьала шерра наступлени йоарнае.

«Демократи чIоагIъе» гIерт яхаш къайлаш садатовски пропаганда а йолаш Египет кийчлуш я капитулянтски, тийшача балха накъа духьала мел ваьнар къаьзагIча тайпара полицега лувцийтара. Садата ше дIакхайкадаьд 19 апреле денз общественни (деша: садатовски — Г. Ш.) порядок толхаьрчоа цу саххьате, кхы уйла ца еш топ дIатIа тоха аьнна приказ ше дIаденна хилар.

МоллагIча тайпара яле а оппозици хьагучахилар дIадаккхара кийчо а еш Садат хIанззе а волавеннав мехкара ерригa пачхьалкхени политически система хувца, американски империализмо Египтана кийчъяь йола ГаргIарча Малхбоалерча халкъашта йолча жандарма роль кхоачашъярца из дIатаръергйолаш. Ше раьза воаца депутаташ дIабеха лерхI Садата Халкъа собрани дIа а хийца ше яхар дергдолчарех кердаяр юхавIашагIйоллара накъаца.

Цунах а кхоачам боацаш Садат гIерт цхьаьнка пачхьалкхен орган — «консультативни совет» олаш яр. Халкъа собрани йоллане а садатовски режима акцеш «чIоагIъеш» хургйола орган вIашагIйолла.

Из деррига даьчул тIехьагIа египетски халкъа политически партеш вIашагIйохка «паргIато» лургъа йоах Садата. Бакъда цу бокъонах пайда эца бокъо лургъа алхха садатовски политика дIаяхьа кийча йолча политически группировкаштех течнештех, хIанзарча Египта бокъонца долча прогрессивни патриотически низаш та-м полицейски таIазар хилара бола кхерам тIа малаттий.

Из хьахьекхар «референдум» кийчъеш а чакхйоаккхаш а йолча хана, моллагIча тайпара а критика ца яьтилга, вьрдехьарча низех гIерташ, харжархой кхерабеш, шантаж лелаеш хилар хIара дийнахьара хIама хинна дIаттача хана.

Г. ШИШКИН, (ТАСС).

Планаши карагIдийннараши

БАМ-а городаши поселкаши

Байкало-Амурски магистрала зоне хьалъэттай хьалхара городаш поселкаш. Наха чубаха цIеноош городаш хьалъеча тIеххьара карагIдьниараш теркал а деш ду укхаза. Иштта, ала бокъо а йолаш «БАМа столица» олаш йолча Тынде эзараш бола машинаькъахойн гIишлонхойн комфорта боарамта диллача Москверча е кхыча городашкарча аданел хIамма а эшамагIа доацача цIеношка бах. Царна чурча цIеной майда йоккхагIа и тховнаш лакхагIа да, еррига балконаш къулбехьен оагIорахьа я.

Нах бахаргбола районаш гувна босешка я, цо тIаккхачийтац цIеношта къилбаседен оагIорахьара хьекха шийла мух. Нах бахача микрорайонашта уллув хьалъьйй гIуллакхаш деча сфера предприятей бIарчча комплекс, хIаьта таргагIарча магазине, культура ЦIагIа, школе, кафе, берий беша, ателье бодача накъа пхиъ-ворхI минут мара лацац.

Малхбузен СибарегIени Гаьнарча Малхбоаленн Iалама ресурсаех йиза йола къилбседенгахьарча районашка нах баха Iохошабара проблема къоастаеча шей тайпара эталон хургъя Тындах. Цудухьа, кхычахьа а ца хулаш, укхаза Тынде хилар даха шу чакхдоаллаш СССР граждански гIишлош хьальяра йолча Пачхьалкхен комитета, РСФСР Госстрои, СССР архитекторий Союза правлене секретариата выездной заседани. Цига доккхий къамаьлаш хилар БАМа зонерча нах бахача моттигий архитектури сибатах лаьца.

Къамаьлаш даьраша, масала, белгалдоахар, керда нах баха моттигаш хьалъеш йоккхий городаш хьалъяра элементех пайда шаблонна эцаш хилар. Иштта, Беленькая яха станция хьалъеш архитектораша учет яьяц иртакша баха Iемача наха эшаргдарий: лаьттан участкаш къестаяьяцар, шей доалахьарча хьайбаьта помещени яьцар. Цул совгIа, Тынде, кхыча станцешка цхьаккха а хIана лаьдацар дIаегIа гаьнаш лораяра. Из бахьан долаш цхьайола моттигаш царна тIа мел хиша га дIа а яьккха йоассаяй, хIаьта уж юха йогIа хала кургда, хIана аьлча гIор цIаккха а ца яьача моттигашка дIаегIа гаьнаш етта латац. Цунца дувзадеина хьалхашка эттад шоаш хьакхиша Iалама уголокаш лорaяра доаш, городаши поселкаши хьалъеш цар улицаш тайгаца товргйолаш пийсьяр. Цу тайпара опыт йолаш я БАМе, хIаьта дIахо йодача хана цунах шерра пайда а эцаргба. Укхаза юкъейоалас лаьрхIад, хьалъеш йола керда гIишлош гонахьенца айхха юкъа, нах чубахача цIеной зона лакхача архитектурни боарам тIа хилийта гIо дергдола эттара прогрессивнагIа йола городаш хьалъяра идеяши застройка приемаши.

БАМ вай мехка исторена юкъейоагIаргьа эттара йоккхагIа йола транспортни артери санна ена ца Iеш, иштта дика тоаьча городий поселкий край, хIанзарча хазарча архитектура край а санна, — аьнна заявлени йир БАМа берттерча архитектора, РСФСР Госстроя председатела заместитела Владимир Кутузова. — Укхаза мегаргъяц схематизм, шаблон, академичность. Трасса, вай хано дIадехарашка хьежжа, уникальни хилийтар — из лерхI шоай декхар хIанз БАМа городий поселкай проекташ уттаеш болча тха архитектораша.

Царна хетачох, трасса цхьан архитектурни сибате хургйолаш хьалъяр тардуредоацаш дац контрастни решенеца. Нах бахаргбола моттигаш ерригаш а хIана яц аьнна йолча соккии республикий викалаша хьалъеш хиларагIа, поселкаш хьалъю цар къаман архитектуро дахачи толамий учет а еш.

Цеенош хьалдеча шерагIа пайда эца лаьрхIад моттигерча сибат доаккхача материалех. Трассала юххера кораьй геологашта геттара тайп-тайпара бесаши оттенкаши йола тIех чIоагIа граниташ, кIайн цIе бесен мрамор, хIаьта иштта туфаш, геттара хоза текстура йола базальташ йоакха дукха моттигаш. Кастта доладергда уж хьаяхаро балхаш, хIаьта БАМа гIишлошъерашка оригинальни куц доаха материалаш кхоачаргья.

Укх шера денз гIишлош хьальяра генеральни плана юкъе яхьа лаьрхIад городий поселкай бесай проекташ. Уттае а хоаш бесай варианташ уттаяро, масала, эдений фасадашта оформлени еш гоpo хулийтаргъя цар къаьгга колорит хилийта. уж бесаза а сакъердаме йоцаш а ца хилийта.

— Цу тайпара бесай решенеш йола проекташ уттаяра опыт йолаш я вай. Вай мехка хьалъяьй поляриа гIозарал арахьара дунен тIа эттара йоккхагIа йола городаш — Мурмански Норильски, — дувц СССР архитекторий Союза секретара Германа Ильинске. ХIаьта из опыт хийцца юкъе а йоалаергъя БАМе.

Поселкашка бахача наькха шоай доалахьара боахамаш хилийтара, лаьрхIа да БАМа дукхагIа йолча станцешка беша участок а йолаш дола вIаштIара даьзен шоза вIаштIара даьи цIеноош хьалде. Цунца дувзадена йоккхийча панелий цIеноош арахеца Комсомольски завод этажаш кIезигагIа йола цIеноош арахеца йолалу. Пхийттанел кIезигагIа йоацача совгIа поселке дахчан хьамчаца вIашагIа лоталчча конструкцеех хьалдергда цIеноош. лаьрххIа БАМа зоне хьалдеча цIеношта цар производство карадерзаьй СибарегIарча заводех цхьайне. Тынде хьалъяьй дукхьал яхкай цIеноех латта экспериментальни район.

Доккхий доапа цIеноош хьалдарга а уж леладарга а мах дукхагIа боде а. Вай пачхьалкхено еш я цу тайпара расходаш. ГIулакх мишта да, цу тайпара дола гIирсаш хьалдаро торо хулийт гонахье толха ца еш ше хиннача тайпара йита, цига бахаргболча наха шоай боахамаш леладара эшь хьалаш хилийта.

Хаттар отт. тIехьа бешийхьогI хIанз рекомендацеш телаш боли архитектораш, БАМ хьалъеш латта-м пхи шу ма дий?

— А, уж бокъонца хIанз хила еззача тайпара я, хIана аьлча гIишлош хьалъяра хьалхара опыт теркал а еш уттаяьй уж, — йоах ГлавБАМстрой начальника, СССР транспортни гIишлош хьалъяран министра заместитела Константин Мохортова. ХIанз укх сахьате машинакъахошка дIаешнай 46 станцех алхха йиь. Кхы а итт гаргга хIанз хьалъеш латт, амма цар проекташта йоагIаш йола коррективаш е хIанз а тIехьа дац. БАМа зоне городаши поселкаши хьалъяра керттера балхаш дIахо йодача хана де дезаш да.

В. ДОЛГОДВОРОВ, АПН корреспондент.

ЮРТАШКА БАХАЧА НАХА — ЛЕРТТІА ГІУЛАКХ

Республика кооператорий пахалагІча съездера

Укх деношка Грозне хилар Нохч-ГІалгІайчен потребительски кооперацe уполномоченнай пхалагІа съезд. Цига «1974—1978 шерашка баьче балхах а бахача наха торговли гІулакх делга дІахо тоадара дахьье КПСС XXV съезда, КПСС ЦК июльски ноябрьски (1978 ш.) Пленумий решенешкара хьадоагІача декхарех а» отчетни доклад йир респотребсоюза председатела пов. М. А. Мамаева.

Кооперативни торговли дегІайоалаяра, юрташке бахача наьха хьашташ дизза Іалашдара, городашкеи юрташкен бахача наьха вахара хьал горгадоаладара даьхье даьхача толамех дийцар цо. Юрта боахам дегІабоалабара тІадерзадаь чакхдоахача гІулакхаша торо хилийтай кооперативни торговли дІахо дегІайоалае. ДІадахача шера розничный товарооборот 221 миллион сом совгІа хилар, е 1973 шера хинначул 36,2 процент дукхагІа. ХІамаш йохкара план 101,2 процент кхоачашйир.

Розничи товарооборот сихагІа дегІанхар Назрановски, Гудермесски, Надтеречни, Ачхой-Мартановски, Урус-Мартановски районни потребительски обществашкеи Аргунски горпои.

Товарооборота структуре дукха дика хувцамаш хиннад. Кооперативни организацешка хьнаре юкъехкхьай наха гІулакх дара прогрессивни формаш.

Сиха дегІанхай общественни кхачи предприятеш. Цар товарооборот 27,8 процент лакхъеннай, хІаьта шоаш хьаяь продукци йохкилга — 36,8 процент. Керди гІа баьккхаб потребительски кооперацe производственни низалаша. 1978 шера 29,5 миллион сома маьхка промышленни продукци маьхала яьккхай, е 1973 шера хинначул 38,7 процент.

Бахача нахагара дукха дукхагІа хьоийцад баьца даарашь фуаш, тха, кхыйола продукци. ДІадахача шера 42,0 миллион сомага кхаьчар заготовительни оборот.

Цунца цхьана докладчико съезда делегатий теркам тІабахийтар торговле, заготовкаш еча, боахама кхогІа доккъошка нийслуча кхачамбоацарашта. Цхьайолча кооперативни организацешка лерттІа йоакхо яц наха гІулакх дера культура лакхъяра, товараш эшшача боарамагІа тьатІакхахьара. Ледара лел халача балхашта комплексни механизаци елга. Дукха моттигаш хул торговле правилаш телхаеш, сов ехча доахаш, нахаца гІоьна гІулакхаш леладеш. Ледара латт наха малагІа товараш эш тохкилга, уж централизованни хьисаве тинацни дІахухьилга.

Докладчико цІенхаштта критика йир гІиллош еча организацей кулгалхошта, «Чечингкоопгранс» объединени, Сунженски, Шелковской, Наурски райпо кулгалхошта. Цига во лел кооперативни доалахье лораелга.

Пренешка эгІара хьалха къамаьл дир Грозненски районни потребительски общества председатела Н. Н. Энгиноева. Цу коллективана 1978 шера социалистически яхьа итогегІа Российски потребительски союза, госторговлен потребкооперацени профсоюза ЦК карара хара тела ЦІе байракхаш, хІаьта ишта Нохч-ГІалгІай потребсоюзен профсоюза обкомен ЦІе байракхаш еллай.

Ораторо дийцачох из тоълам бакхха вІаштІехьдаьннад социалистически яхь шерра йоаржаярах. Масала, райпо а коммунистически къахьегама бригада яха сийлен дІа лелаю 16 коллектива.

Соахка а саина райпо вІашагІъеллай кхашна къахьегачарна гІулакх дара йоа птаб. Кхашнара балхаш чакхдаллалца автомагазинаш хиина на Іеш царна гІулакх деш хургьа стационарни тикаш а, цар кхашка дІа кхухьаш хІамаш йоккургьа.

Дош лу КПСС Наурски райкома хьалхарча секретара А. М. Карагичевана. Пятилетка ихаь шера районан кооператорапа бахача нахага доккхал 63 миллион сома маьхка товараш, цу юкъа хьальей 12 тика, царех 8 тика колхозийн совхозийн чоьтах я еш, аьнар цо. Оратора критика йир Наурски райпо правлени цо пайде барех юртбоахама продуктайшта заготовкаш лрен план кхоачаш ца ярах. ЛерттІа Іалашдац бахача наьха хьашташ. Ганна дааьхкад маьхк ю залаьтьаь йистейоанкхилга. Райопе я 236 жа ІуЙ бригада, белгалдаьнкхар цо.

Бакъда царна эша тайп-тайпара товараш хаиахьа дІатІакххьац, автомагазинаша маьхк кхухьа машинаш пайдана йоацача хьинай.

Назрановски райпо автомагазинна водителя С. Албогачиева дийцар района кооператораша дІадахача шера карагІдаьнначох толамех.

С. Албогачиев республике дикагІа болчарех вола автомагазина водитель ва. Цо дийцар ше болх мишта бу, план тІехкхочаш шийна мишта вІаштІехьо довл. Цо гІулакх ду кхаши хьайбакин леладерашта. Масала, дІадахача шера 10 эзар сома маьха планал совгІа товареш дехкад С. Албогачиева. ХьалхагІе а пахагара паленкаш хьа а нийце царна эша товараш дІакхухь цо, хІаьта кхашкара балхаш сихденача хана «саг чу ца латта ларекаш» хьаелл.

Грозненски горкоопторга директора Ш. А. Якубова дийцар юртбоахама продуктаица, бьцадваранца, дулхаца, кхьча товараца шоаш нах мишта Іалашбу. Масала, кооператораша хьалхагІе а договораш ду сомий бежамаш, кролнкаш, кхыйола а хІамаш лелаераица.

Цхьабакъда, кооператорий болх кхы а дикагІа леларгбар нагахьа спина коопторга тинаш дукхагІа ларе, аьнар цо.

Республика кооператорий съезде къамаьлаш дечарна дукхача ораторапа теркам тІабахийта дийцар шоай болх дІахо а тоабара, бахача наха гІулакх делга кердача декхарашна дІадехарга хьежна вІаштІехьдаьнкхара де дезарех.

Съезде къамаьл дир КПСС Нохч-ГІалгІай обкома секретара М. А. Дорохова, Центросоюза правление председателя заместителя А. Г. Яшина. Съезда балха юкъе дакъа лаьцар республика Лакхехьарча Совета Президиума председатела Х. Х. Бокова, Министрий Совета председатела М. А. Керимова.

С. ЙОРОНИН.

СУРТА ТІА: (аьрдехьаро аьттехьа) кооператорий съезде бахьа Назарен райпо балхахой С. И. Тумгоев, Я. М. Тутаева, Л. У. Сапралиева, А. Д. Албогачиев, К. И. Тумгоев, З. В. Барахоева, Л. М. Цицкиева.

И. ПЛИЕВА сурт.

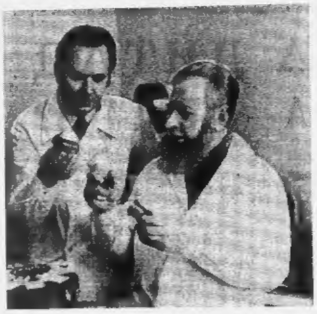

КОСМИЧЕСКИ БЕША ЛАЬРХІА

Баьцовгlаш мишта хургья космосе йихьача? Царех малагІчарех эгара дикагІа пайда эца вІаштІехьдаргда космически экспедицеш еча хана, къаьстта дукхача хана лаьрхІараш йолча хана? Укхаш а кхы дукха а дешаш къоастадара Советски Союзе чакхйоаккхаш я биологически экспериментий шерра программа.

Космически биологе проблемаш кийчъеча доккха дакъа юкъе дахьад Литовски ССР Іилмай Академе ботаника Института баьцовгІай физиологе лаборатора коллективо.

Эггара хьалхара наькъаш космосе де доладалехьа а литовски Іилмахоша баьцовгІашта дозала низаш мишта Іадкъ тоххаш опыт Іоеьй. Цар тохкамаш деш хиина дакъа да гравитационни биологи.

ХьалхагІа опыташ йир къаьсттача приборашка — клиностаташка, баьцовгІаша дозал доацача «фу ду» хьожаш. Цу хана баьцовгІай овлаш цкъаза «гІайтте лелаш» хулар, хІаьта цар хенаш лаьттагІа чудолхаш хулар. БаьцовгІаш эсала дегІайоагІар, хІаьта царех цхьайраш вегетаци йолча хана ювре. ТІехьагІа «Салют-1» яхача орбитальни станце цу тайпара опыташ еча хана клиностаташка сацна хулар баьцовгІаш. Бакъда, дІахо йодача хана Іилмахоша гучадаьккхар, нагахьа саина дозал доацаш хилар кІеззига «кІеангдича» баьцовгІаш лерттІа дегІайоатІаргІолга.

Лабораторе болхлоша дозал доацача хьалашка баьцовгІаш лелалра къаьстта контейнер хьаьхьй, хІаьта цу-

нах космосе толаме пайда а эц.

ХІанз орбита тІа гІолла лелача «Салют-6» — «Союз-32» яхача Іилма-тохкама комплекса Ляхов Владимири Рюмин Валерив юкъе волаш йолча экипаже Іомаду космически никъ беча хана баьцовгІаш дегІаяхкарай ткании культуранеи цу факторашa мишта Іоткъам бу. Цу гІулакхага чІоагІа хьожаш ба Литвера Іилмахой а.

СУРТАШ ТІА: 1) Литовски ССР Іилмай Академе ботаника Института баьцовгІай физиологе лаборатора кулгалхо профессор А. Меркиси (аьттехьаршар) вокхагІвола Іилмаи болхло биологически Іилмий кандидат Р. Лауренавичюси дозал доацача хьалашка баьцовгІаш тахкара йолча аппаратурага хьожаш ба.

2) Космически никъ беча хьалашка «лела» еаш я ер баьцовгІаш.

М. БАРАНАУСКАСА сурт.
ТАСС фотохроника.

КЪОНА АТЕИСТАШ ХЬАЛХЕБУ

Кхуии воагІеча сага сакхетам массе оагІорахьара нийсса дегІаахара дика йоакхо ю Надтеречни № 1 йолча юкъерча школа педагогически коллективо. Дешархой сакхетам дегІабоалабара укхаза биэза пайда ийбу, практико хьахьекха ма хиллара, бернатегІа йолча атеистически кхетам балара беседаш, книжкаш дешарий конференцеш, диспутий чакхъяхар, «Іилмеи дый», «Упахціено» яхача журналаш тІара, республикански газеташ тІара статьяш классе юнар саина йолча формех.

Иштта, цІенхаштта йоакхо ю хьехархоша дешархошта дына хьехамаш! хара хилар уроний материалага гІолла дІахьокхара а. Масала, «Мцыри» яха М. Ю. Лермонтова, «Пионерка» яха Э. Багрицке поэмаш, «ТІоми машари» яхача Л. Н. Толстой роман, вай республикерча поэтий а йоазонхой а произведенеш литература урокашка атеистически балха чІоагІа лакъайоал хьехархошта. Цу балха кхыйола шерра тороваш я физика, химе, исторе урокаш чакхйоахача а.

Іалама а Іилма а ларда тІа тайп-тайпарча кружокашка дешархой шоаш а Іомалу дешанза волча сага «тамашенаш» хеталуш дола хІамаш дашка. Школе болх беш я химически, астрономически, «Къона натуралист» яха а кхыйола а кружокаш. Цар каст-каста кийтъю тематически сайренаш, викторинаш.

Иштта, дукха ха йоацаш хьехархочо З. Х. Касаевас кулгалдеча къоначa химикаша дІайихьар «H_2O — тамашийна вещество» яха сайре. «Доаташ дола лоа», шоаш хьадаь лимонад, урагІъуха ракеташ, кхыдола тамашийна хІамаш — еррига а 11 опыт — цІенбаьннача хІамагІболчо дешархошта бІаргадайтар къоначa химикаша.

Школе вІашагІа а елла болх беш я «Къона атеист» яха клуб. Цунна кулгал ду эрсий мотти литературех хьехаш волча Х. У. Махметова. Клуба хьинарера доакъошхоех ба дешархой Элезбиев Руслан, Садыкова Нура, Альтемирова Луиза, Джабраилова Раиса, Ужтаев Хьамзат, кхыбараш. Цар хьалхарча классе чакхъякхай «Фу бахьан долаш хул йоачаш, ди къувкъилга, мух балар» яха беседа, шоллагІча классе — «Мишта хувцалу ди-буйса, шера ханаш» яха беседа. Царел доккхагІа долча берашца къоначa атеисташа ю «Іилмои дынон вахарах а Іоажалах а лаьца», «Фуд ды яхилга», «Сендухьа да дунен тІа дукха дынаш» яха а кхыйола а беседаш.

ЙоккхагІйолча классашка дешаш бараштa школе кийшай «В. И. Ленина дынах лаьцa», «Кхалсаг а ды в», «Космосе дын» яха лекцеш. Кружока доакъошхоша кийчъяьй «Бусалба дын хьехамаш», «Мишта хьахиннад лаьттан тІа вахар» яхача а кхыйолча а темех йола рефераташ.

ХІара шера школе чакхйоах дешархой дынца йола уйлаш йовзоа тІаерзаь анкетировани. ТІа-тІа дукхагІа гІадаугаш хул цун итогаш: цар хьахьоях хІара шера берий сакхетам чу атеистически уйлаш чІоагІлуш йоагІилга.

Цхьабакъда, атеистически кхетам балара балха тІа деррига а яштта дика да аьлча нийса хургдац. ХІана а тІехьа дына ІоткъамЕх мукъабовлалза дукха берий дай-ноаной ба юрта. Цунга хьежна нийслу дай-ноаной уйлаех дІаяйна дешархой а. Цу тайпарча берашца а даьшна-ноаношца а шиЙ къаьстта болх бу хьехархоша. Уж дай-ноаной бех школе чакхйоахача дешархой юкъарча мероприятешна, царча лекцеш еш, беседаш ю. ХІаьта дынагахьа леста бераш ма хулла дукхагІа дакъа лаца юкъекхувл школе еча сайренашна, къахьегама десанташна, диспуташна, комсомольски собранешка. Цу тайпарча дешархой общественни хьинар лакхлуш латтаро хьахьоях школа хьехархой нийсача наькъа тІа латтилга.

М. ХУМАДОВ,
Надтеречни района радиоорганизатор.

Редактора заместитель М. М. ХАМХОЕВ.

Котбаьннараштa — грамоташ

Чакхъяьннай «Урожай» общества шахматехи шашкехи республикански совета командашта юкъе хьалхале яккхара яхаш. Цига дакъа лоацаш хилар 13 команда.

Шахматисташта юкъе кхьчарел тІех хилар Урус-Мартановски районера бараш, хІаьта шашисташта юкъе — Грозненски района команда. Царна елар «Урожай» ДСО республикански совета грамоташ.

А. ИЗМАИЛОВ.

МИНСКИ ЗАВОДА САХЬАТАШ

«Интеграл» яхача объединенена чуйоагІача мински «Транзистор» заводо мара вай мехка кхычахьа ираке ваш пхьарсах доахкаду электронни сахьаташ. Уж хІара шерра-шера дукхагІа а хул. Номер цаІ йола «Электроника» яха сахьат эгара хьалха арахийцар 1974 шера. ХІаьта, цхьа шу даьлча цар «Дела» 10 эзарнега кхоачаш бар. Чакхдаьннача шера конвейера тІера араьннай миллионна йола экземпляр.

«Электроника» яха сахьаташ раьза а болаш вай мехка нийдь Іаь. Тхьо совгІа долча доазол дехьарча мехкашка дІаухийт уж. МалагІа къайле я из сахьат иштта чІоагІа ларкІар? Цу хаттара жоп делар завода конструктораша Горбонос Олегеи Минеев Валереи:

— Из сахьат герметични Іотехача доахара ккера ца веваши хиларал совгІа, электронни сахьатий болх бара принцип механически дарий сатніэ а йоацаш, кхыча тайпара я. «Электроника» яц цкъаккъ кхеташ йола сатхалаш. Керттера узел — кварцови генератор. Цо еш йола волебани электронни импульсаш а хиле геттара вІаьнгача полупроводникови лоархІача устройстве дІачуйхоач. Ха цифраша хьахьокх. Из чІоагІа аьттув болаш да. Кхыйола информаци а цу сахьато тьарахь, ди, бутт, шу. Кастта цу сахьата тІа хургья секундомер а.

ДІахо йоача хана электронни сахьаташа болх бергба сага дегІацарча йІовхале энергеца.

«Электроника» доазол дехьа араxепача моделей вІалла вогІа ца хиларал совгІа, цхьацадолча гІулакхашта — конструкци чоалхале ца хиларах — тІех а да. Белорусе 60 шу дизарей Олимпиада-80 хетаяь юн моделеш къаьстта дукха езаргья нийдархошта.

Игорь ОСИНСКИЙ.
АПН корреспондент.

Самукъане сайре

Аллерой яхача юртарча наха дагалаттаргйолаш чакхъьяьлар дунен халкъашта юкъерча бера шера хеталь тематически сайре. Цудукъа пионераша яьа а йийлар на «Даим хилба малх»! яхача берий гимн хинна дІалттача иллеша.

Цул тІехьагІа гулбенарашта хьалхашка вай пахарах, тІехьа тІакхуаш йоагІача тІехьенах — берех, из могашмаьрша йолаш хьалхкерах дувцаш берашта цІакха а Іазап, тІом ца гуш, цар вахар машаре хургдолаш вІалла кІаьд ца луш хьинаре къахьега дезилга белгалдоаккхаш къамаьлаш дир библиотека заведующе А. Баймурадовас, медпункта заведующе С. Дахаева, 30-ча шерашкарта комсомольо Л. Газалиева, кхычар.

Сайре чакхйоалаш художественни самодеятельноста доккха концерт оттадир гулбенарашта.

М. ЭПЕНДИЕВ.

Дувла тхо долча деша

ДЕРРИГА ХЬАЛАШ ДОЛАШ ДА

Къахьегама ЦІечa Байракха орден лелаяча академика М. Д. Миллионщикова цІерагІча Грозненски мехкдаьтта институто укх шера ше хьаь 50 шу дизара юбилей еъю.

Чакхдаьннача шерашка халкъа боахама эша дукхаь специалисташ кийчбаьб институто. Царна юкъе вар дерригача дунеяна вовзаш вола, гІораьнна Іилмахо, СССР Іилма академе вице-президент хинна академик М. Д. Миллионщиков а.

Дийнахьара ялхи сайрийнара цаІи факультеташ я институте. Цул совгІа, укхаза я заочни подготовительни отделенеш.

Институтa эгара къахьегІчарех я промыслови технологически факультеташ. Инженераш-мехкдаьттахой кийчбеча цу шин факультета ларда тІа дегІанхаьй институт. Лаьттан кІалхара мехкдаьтти газ хьалаха, хьаякха никъ лохилга, цул тІехьагІа эшшача дІаухийтилга — из ба инженера-мехкдаьттахочун болх. Болх атта беце а, из професси хержар декхе валац. Халонаш язваеннай укхаза романтикаца.

Иштта сакъердаме професси я технолога яр а. Цун болх бувзабенна ба мехкдаьттех гази чакхйоанкхача хулача дукхача химически процессашца. Инженер-химик хила веза хими, математика, физика дика ховш, вычислительни техникаца болх бара методаш йовзаш.

Геологоразведочни факультет институте вІашагІьеллай 1946 шера. Дукха специальносташ Іомаю укх факультете. Дукха ха йоацаш керда дисциплинаш а юкъе йоалаяьй укхаза. Царех я лаьтта довзарах йола тохкама геофизика яхар а. Цо Іомаю лаьттан чена цкара пайдане оазналаш тахкара физически методаш. Инженераш - гидрогеологаш ба массаза а эшаш дола хиш лаьттан кІалара лохаш.

Соахка деза гІишлошъяра факультете инженераш кийчбу кхаь специальностах. Из факультет яьккхача инженераша болх бу гІишлош хьальеча проектни институташка, халкъа боахама дукхача кхыча моттигашка.

Мехкдаьтта механически факультет институте эгара йоккхагІчарех цаІ я. Цу факультете шин специальностах кийчбу студенташ. Инженер-механик — из конструктор, монтажник, тохкахо.

Институте эгаре къонигІа болча мехкдаьттан газовин промышленноста электрификаци автоматизаци яра факультете кийчбу инженераш-электрикаш. Цар болх бу мехкдаьтта промыслашка, проектни а Іилма-тохкама а институташка.

ХІанзарча замо дІадехха ба бесса лакха профессиональни гоязали идейно-политически кхетами бола специалисташ, хургбола производства кулгалхой кхебара эшаш мел дар Іилашдаь да институте. Студенташа дакъа лоац Іилма - практически конференцешка, конкурсашка, шоаш кийчъю рефераташ, докладаш.

Кагирхоша раьза а болаш болх бу студентий проектно-конструкторски бюро. Тайп-тайпара деталаши зданеи проекташи уттаеш хургбола инженершта эшаргІола навыкаш карaерзаю укхаза.

Институте я 600 эзар том чудола йоккха библиотека. Керда здание чу йиллай вычислительни центр. Укхаза курсови, дипломни балхаш деча хана студенташа расчеташ ю.

Партийни, профсоюзни, комсомольски организацеша боккха теркам тІалоаттабу къахьегама тІера болаш кагирхой хьалкхебара. ХІара шера дешаш бола мехкаринхи кагий нахи студенчески гІишлошъерий отрядашца бахе хул Кареле, вай республике къахьегаш. Болх атта беце а чІоагІа раьза болаш, дог айдешa къахьегар цар шоаш бахача моттигашка. ДукхагІа йолча хава тха институтера кагирхой гІишлошъерий отрядашка ларкхача социалистически яхье хьалха латташ хьабоагІа.

Гурахьа хьалхарча курсашка бола кагирхой шоай боккхагІа болча повкъосташцеи хьехархошцеи республикерча совхозашка бахе кхашка хьувкъам чуэдача балхаш деш хул.

ХІаране шийна деза гІулакх хьалаха йиш йолаш сакъердамеш да институтера студентий вахар. ХІара шера институте чакхйоах «Студентий бІаьсти» яха кагирхой фестиваль. Сакъердаме чулоацам болаш йола программа гойт укхаза хІара факультето. Фестивале шоай гоязал хьокхаш хул студентий эстрадни миниатюрай театр, халхара коллективаш, агитбригадаш.

Аьтти студенташа салоІ «Агой» яхача института лагере. ЧІоагІа безам болаш ух кагирхой Іаьржача форда йисте, город Туапсена гаьна йоацача уллача, спортивни — могашал чІоагІъеча цу лагере. ХІаьта Іай царга хьежаш я спортивни базаш «Цей», «Редант», «Баксан».

Спорт дукха езачарна оашаш мел дола хьалаш да институте. Бокс, теннис, волейбол, баскетбол, шахматаш, самбо, яйга атлетика, кхы мел дар дегІакхувла йиш йолаш я укхазара спорта Дворец.

Городера а боацаш, кхычахьара хьатІанхача студенташта дика кийчъь шиъ общежити я. Кагирхой могашалга хьожаш, из лораеш медицински пункт я.

Лоацца аьлча, деша а сала а безам болчоа деррига хьалаш долаш да институте.

И. БАШИРОВ,
академика М. Д. Миллионщикова цІерагІча Грозненски мехкдаьтта института доцент.

ТЕЛЕВИДЕНИ

24 АПРЕЛЬ
I ПРОГРАММА

8.00 — «Хоа».
8.40 — ІуйренНа гимнастика.
9.05 — «Стрекоза». Художественни фильм.
10.00 — «Къинъа хьалаш». Телевизионни обозрени. Чакхъьнча — кердадаьраш.
14.30 — Кердадаьраш.
14.50 — Деррига дуне кагирхой вовзал деча денге. Документальни фильмай программа.
15.35 — Э. Багрицке поэзи.
15.55 — «Горизонт».
16.40 — Шай обІамагІа вІашкхетаргах латара къамаш. Румынера передача.
17.05 — М. Де-Фалье. Бора испанцеи пайл. ДІадоах Армянски ССР заслуженни артиста О. Габелина. Ереванера передача.
17.30 — «Хьаштарча меттига минІ».
18.00 — Мотоспорт. «ДикагІа шу». Гоязала эстафета.
18.30 — «Деррига а хи эш». Киножурнал.
18.45 — «Тахан дунен тІа».
19.00 — «Арфа лоалаш».
19.10 — «Социалистически захарара [illegible]». Телезрительхой хаттарашта жоп лу международни обозревателя Л. А. Вознесенски.
19.40 — «Ха яхача хана вІашагІхетар» телевизионни художественни фильма премьера.
21.00 — «Хоа».
21.35 — «Документальни экран». Передача дІаьлу поэта Роберт Рождественски. Чакхйоацам «Тахан дунен тІа» яха информационни выпуск.

II ПРОГРАММА

8.00 — Передачий программа.
8.10; 15.10 — «Шахматни школа». Разрядни класс. Эндшпиль.
8.40; 9.40 — Географи. 8-гІа класс. Закавказски экономически район.
9.10; 15.45 — [illegible] беседа. [illegible]
10.10 — Немций мотт.
10.40; 11.40 — Астрономи. 10-гІа класс. Вселенни чудеш.
11.10 — «ТІехкъина боло» хьалхара передача. Студенташта-заочникашта.
12.10 — Лакхара математика. II курс. Эмпирически закон.
13.35 — Философи. В. И. Ленин. «Пачхьалкхеи революцеи».
14.15 — Вузе балхараьшта. Математика. [illegible]
14.45 — Н. Грибачева поэзи.
16.10 — Бернард Шоу. ШолагІа дакъа.
17.00 — Передачай программа.
17.05 — «Дунен халкъашта юкъера обозрени» (гІалгІай меттала).
17.20 — «Искусство дунен тІа» (гІалгІай меттала).
18.05 — «Нохч-ГІалгІайчене гІолла». Информационни программа (ерсий, гІалгІай меттала).
18.25 — «Саг аьттан тІа». Іилма-популярни фильм.
18.35 — Хоамаш рекламы.
18.40 — Къонача литературий школа.
19.00 — «Киноэргахой спутник».
19.25 — Хоккей йола чемпионат. Финальни группа матч. Хьалхара шоллагІа периодаш. В. И. Ленина цІерагІча спорта Дворца Центральни стадионера трансляци. [illegible]
21.00 — «Объектив».
21.35 — Хоккей бола чемпионат. Финальни группа матч. 3 период.
22.10 — «Белгалвоаца дог». Телевизионни художественни фильм.

25 АПРЕЛЬ
I ПРОГРАММА

8.00 — «Хоа».
8.40 — ІуйренНа гимнастика.
9.05 — «Ха яхача хана вІашагІхетар». Телевизионни художественни фильм.
10.25 — «Кинонахьбара клуб». Чакхъьнча — кердадаьраш.
11.30 — Кердадаьраш.
14.50 — «Са — ираз дола саги» телевизионни художественни фильм.
15.55 — Хоккей йола чемпионат. Финальни группа матч.
17.30 — «Пиии — желторотик». Мультипликационни фильм.
18.45 — «Тахан дунен тІа».
19.00 — Португале апрельски революци хиина 5 шу дизарга. Коимбра яхача городера университета ансамбль.
19.35 — Хоккей бола чемпионат. Финальни группа матч. Хьалхара шоллагІа периодаш.
21.00 — «Хоа».
21.35 — Хоккей бола чемпионат. Финальни группа матч. КхоагІа период.
22.10 — «Тахан дунен тІа».
22.25 — «Музыкальни хьалар». Телевизионни журнал.

II ПРОГРАММА

8.00 — Передачий программа.
8.10 — «Шоана дай-ноанойІ».
8.40 — Истори. 5 класс. Къаьллача Риме.
9.10 — ПТУ доларашта. Эрсий мотт. Сочинени яздара тема хьажа план оттадар.
10.10; 17.00 — Французий мотт. 24-гІа передача. Пугачев Емельяна кулгалла яххьай тІом хилар.
11.10 — «ТІехдиех гоязал». ШолагІа передача.
Студенташта-заочникашта.
12.10 — Инженерни графика. 1-ра курс. Проекционни чертежи.
13.25 — Вузе балхараьшта. Эрсий мотт.
14.45 — «Вай биографи. 1973 шу».
15.45 — Михаил Иванович Глинка.
16.15 — Іилма-популярни кинооаран.
17.00 — Передачай программа.
18.02 — «Нохч-ГІалгІайчена гІолла». Информационни программа (ерсий, нохчий меттала).
18.25 — Документальни фильм.
18.40 — Шо дезаш хьеж Миллионщиков цІерагІча Грозненски мехкдаьтта институте.
19.10 — Концерт.
20.45 — Телевизионни документальни фильмай программа.
21.40 — «Шолабърай» художественни фильм.

РАДИО

24 АПРЕЛЬ

6.40 — «Юртара Іуйре» (ерсий меттала).
7.15 — «Грозненский рабочий», «Комсомольское племя» газетий обзор.
7.23 — «Сердало» газета обзор.
7.30 — Ахараш (ерсий меттала).
8.15 — Передачий программа хаоттамах лаьцан (ерсий, гІалгІай меттала).
8.20 — Хоамаш.
8.30 — Ахараш (гІалгІай меттала).
8.45 — «Коммунизма цІану хьайбам лелаерий болха гІулакх», «Загорский» совхозера передача (ерсий меттала).
9.15 — «Тхога вазу» (нохчий меттала).
9.30 — «Къона замано». Радиовыпуск (гІалгІай меттала).
16.00 — Передачий программех хаоттамах лаьцан (ерсий меттала).
18.01 — [illegible] (гІалгІай меттала).
18.15 — [illegible] Грозненски «Трансмаш» заводера передача (нохчий меттала).
18.30 — Назрановски трикотажни фабрика [illegible] концерт (гІалгІай меттала).
19.00 — Керда хоамаш (ерсий, нохчий, гІалгІай меттала).

Хьоттаназ

Тахан республике гІоллеи Грозней хувцалуш моркхаш а йолаш, малхбоалехьара секунде 2 — 7 метр чІоагІа мух а хьекхаш хилен фегара температура республике 11 — 16, Грозне 13 — 15 градус вІовхал йолаш хилен тарлу.

Кхоана моркхаш а йолаш, йоачап а йоацаш, тайп-тайпарча оагІонашкахьара секунде 3 — 7 метр чІоагІа мух а хьекхаш хилен фегара температура бийсана 0 — 5, дийнахьа 7 — 12 градус вІовхал йолаш хилен тарлу.

МЕТЕОСТАНЦИ.

ТХА АДРЕС: 364907, г. Грозный, Маяковске ул. 92. Телефонаш: редактора — 9-24-08; редактора заместитела — 9-24-03; бехктохкана секретара — 9-24-00; отделий: партийни вахара — 9-24-04; промышленностеи транспортеи — 9-24-01; юрта боахама — 9-24-06; культура — 9-24-05; кехаий — 9-24-07; корректорека — 2-89-88.

НАШ АДРЕС: 364907, г. Грозный, ул. Маяковского, 92. Телефоны: редактора — 9-24-08; заместителя редактора — 9-24-03; ответственного секретаря — 9-24-00; отделов: партийной жизни — 9-24-04; промышленности и транспорта — 9-24-01; сельского хозяйства — 9-24-06; культуры — 9-24-05; писем — 9-24-07; корректорской — 2-89-88.

Газет арадува шинарен, ереи, шоаттен деношка.

СФ05133. «Грозненский рабочий» издательства типографи, Маяковске, 92. Типография издательства «Грозненский рабочий», ул. Маяковского, 92. Заказ № 2591.